

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка**

Факультет дошкільної, початкової освіти і мистецтв
Кафедра мов і методики їх викладання

Кваліфікаційна робота

освітнього ступеня: «магістр»

на тему:

**«ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ
МАЙБУТНЬОГО ВИХОВАТЕЛЯ
ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ»**

Виконала:

студентка VI курсу, 63 групи
Спеціальності 012 «Дошкільна освіта»
Корсун Марина Олегівна

Науковий керівник:

кандидат педагогічних наук, доцент
Михайленко Олена Вікторівна

Роботу подано до розгляду «__» _____ 20__ року.

Студентка _____
(підпис) _____
(прізвище та ініціали)

Науковий керівник _____
(підпис) _____
(прізвище та ініціали)

Кваліфікаційна робота розглянута на засідання кафедри *дошкільної та початкової освіти* протокол № _____ від «__» _____ 2021 р.

Студентка допускається до захисту даної роботи в екзаменаційній комісії.

Зав. кафедри _____ Ірина ТУРЧИНА

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТЬОГО ВИХОВАТЕЛЯ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	9
1.1 Сутність та структура ІКК майбутніх вихователів.....	9
1.2 Критерії та показники впливу інформаційно-комунікативних технологій на дидактичний аспект заняття майбутніх вихователів ЗДО.....	16
1.3. Санітарно-гігієнічні вимоги до застосування інформаційно-комунікаційних технологій.....	26
Висновки до розділу 1.....	30
РОЗДІЛ 2. ДІАГНОСТИКА СФОРМОВАНОСТІ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	33
2.1. Методика формування інформаційно–комунікаційної компетентності майбутніх вихователів закладу дошкільної освіти.....	33
2.1.1. Особливості організації заняття за допомогою інформаційно-комунікативних технологій.....	36
2.2 Діагностика сформованості інформаційно-комунікативної компетентності у майбутніх вихователів закладу дошкільної освіти.....	39
2.3 Методичні рекомендації щодо формування ІКК майбутнього вихователя ЗДО.....	44
Висновки до розділу 2.....	56
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	61
ДОДАТКИ.....	67

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ЗДО – заклад дошкільної освіти

ІК – інформаційна культура

ІКК – інформаційно-комунікаційна культура

ІКТ – інформаційно-комунікативні технології

ІКС – інформаційно-комунікаційне середовище

НІТ – нові інформаційні технології

ТЗН – технічні засоби навчання

ЗВО – заклад вищої освіти

ВСТУП

Актуальність дослідження. Інтелектуальний, освітній, соціальний та культурний розвиток України цілком залежить від входження освіти і науки країни у європейське освітнє та інформаційне поле, що передбачає суттєві зміни у підготовці педагогічних фахівців, зокрема вихователів закладів дошкільної освіти.

На освітній процес безумовно впливає інформатизація та технологізація усіх сфер суспільного життя, модернізація якої потребує фахової підготовки педагогів з високим рівнем інформаційно-комунікаційної культури, зокрема, вихователів дошкільної освіти. Майбутній педагог закладу дошкільної освіти (ЗДО) має не тільки знати сучасні інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ), а й опанувати відповідні навички для професійного й особистісного вдосконалення, ефективної реалізації ІКТ у навчально-виховному процесі. Таким чином, інформаційно-комунікаційна компетентність (ІКК) майбутнього вихователя набуває великого значення у підготовці педагогічних фахівців.

Сучасна освіта значною мірою залежить від вихователя ЗДО, від його знань та вмінь. На сьогоднішній день діти переважно отримують інформацію через телебачення, відеофільми, Інтернет, ігри, комп'ютерні програми тощо, що і є інформаційно-комунікаційним середовищем. Це вимагає підготовки сучасних фахівців, які здатні не лише орієнтуватися у потоках інформації, а й критично ставитись до неї, обробляти та передавати необхідну інформацію, постійно підвищувати свою кваліфікацію відповідно до вимог розвитку суспільства.

Умови ІКС (комп'ютеризація закладів освіти, інформатизація навчання, модернізація комп'ютерної техніки, збільшення обсягу програмних продуктів, розвиток комп'ютерних мереж, розширення персональної комп'ютеризації тощо) сприяють ефективній підготовці майбутніх фахівців до роботи в новому суспільстві.

Оскільки сучасна освіта направлена на суб'єктно-діалогову парадигму, яка є методологічною основою технологій навчання дошкільників, дозволяє виділити один із головних напрямів професійної підготовки – формування інформаційно-комунікативної культури майбутніх вихователів.

Важливо створити оптимальні педагогічні умови для формування інформаційної культури майбутнього вихователя, забезпечити його інформаційно-психологічну безпеку при використанні ресурсів інформаційного простору Інтернету. Від сформованості інформаційної культури майбутнього фахівця залежить успішне рішення освітніх проблем, з якими неминуче доведеться мати справу вихователю в процесі виконання професійної діяльності у сучасному закладі дошкільної освіти.

Наскрізне застосування ІКТ в усіх формах організації навчальної діяльності майбутніх вихователів ЗДО, на думку К. Ю. Віттенберг, передбачає наявність певної матеріально технічної бази та відповідного програмного забезпечення.

Відповідно до запиту суспільства на реформування вищої педагогічної освіти, державних вимог до підготовки конкурентоспроможних педагогів в умовах зростання темпів інформатизації професійної діяльності, відсутності навчально-методичного забезпечення щодо формування ІКК майбутніх вихователів ЗДО, проблема формування ІКК майбутніх вихователів ЗДО набуває актуальності.

Актуальність теми зумовлена також тим, що використання ІКТ в педагогічній діяльності вихователя відкриває безліч можливостей щодо активізації процесів пізнання, індивідуальної, групової чи колективної діяльності вихованців. Саме це спричинило вибір теми магістерської роботи – **«Формування інформаційно-комунікативної культури майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти»**.

Об'єкт дослідження: процес формування інформаційно-комунікативної культури майбутнього фахівця дошкільної освіти.

Предмет дослідження: педагогічні умови, зміст і методика формування ІКК майбутніх вихователів ЗДО у процесі професійної підготовки.

Мета дослідження: обґрунтувати педагогічні умови та методику формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх вихователів ЗДО.

Відповідно до об'єкта, предмета, мети визначено такі **завдання:**

1. Шляхом аналізу філософських і психолого-педагогічних джерел уточнити сутність та структуру ІКК майбутнього вихователя ЗДО.
2. Визначити критерії, показники та рівні сформованості ІКК у майбутніх вихователів ЗДО.
3. Науково обґрунтувати педагогічні умови формування ІКК майбутнього вихователя ЗДО
4. Розробити методику формування ІКК майбутнього вихователя ЗДО.

Для досягнення визначеної в роботі мети і розв'язання поставлених завдань використовувався комплекс методів дослідження:

- теоретичні методи: аналіз психологічної, педагогічної, навчально-методичної літератури з проблем дослідження, синтез і узагальнення, порівняння й моделювання;
- емпіричні методи: спостереження, тестування й аналіз педагогічних явищ і процесів, опитування, колективні та індивідуальні бесіди з метою виявлення основних суперечностей та недоліків у змісті, методах і формах навчального процесу.

Джерела дослідження. Теоретичну основу магістерської роботи склали:

- основні положення О. Абдулліної, І. Богданової, А. Богущ, І. Зязюна, Е. Карпової, Р. Хмелюк та ін. Чільне місце серед досліджень посідають праці, присвячені використанню комп'ютерних технологій у педагогічному процесі закладу дошкільної освіти (Ю. Горвіц, С. Дяченко, Н. Кирста, В. Моторін, Г. Петку та ін.).

- дослідженням проблеми мовленнєвої культури займаються вчені: Ю. Бельчиков, Т. Коць, Л. Луньова, Л. Мацько, М. Сердюк та ін.
- комунікативно-мовленнєвий розвиток дитини та культуру спілкування розглядали О. Аматыєва, Н. Формановська, С. Хаджирадаєва.

Науковою новизною дослідження є розробка методичних рекомендацій щодо комплексу педагогічних умов для успішного формування інформаційно-комунікативної компетентності у майбутніх вихователів ЗДО.

Практичне значення проведеного дослідження полягає в узагальненні педагогічного досвіду застосування інформаційних технологій й розробці методики ефективного використання інформаційно-комунікаційних засобів навчання та методичку формування ІКК майбутніх вихователів ЗДО у процесі професійної підготовки.

База дослідження. Експериментально-дослідна робота проводилася на базі Прилуцького гуманітарно-педагогічного коледжу ім.І.Я.Франка.

Структура роботи магістра складається зі вступу, двох розділів, 6 підрозділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (64) та додатків. Загальний обсяг роботи становить 68 сторінок, з них основного тексту – 60 сторінок.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ
ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНЬОГО ВИХОВАТЕЛЯ
ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

1.1 Сутність та структура ІКК майбутніх вихователів

Інформаційно-комунікаційна культура визначає кодекс поведінки, відображає цінності, ідеали, нормативні системи; допомагає організувати спілкування та встановити контакти в особистостій діяльності. Інформаційно-комунікаційним технологіям, якими мають оволодіти вихователі дошкільного закладу у своїй професійній діяльності та застосувати їх в нових сферах, потрібно вчитися протягом життя. Тому перед системою професійно-технічної освіти постає глобальна проблема – створити умови, щоб майбутні вихователі могли підготуватися до кар’єрної самореалізації в інноваційному середовищі та успішно користуватись можливостями інформаційно-комунікаційними технологіями в процесі навчання.

Поняття «інформаційно-комунікаційна культура» сформувалося в умовах теорії інформаційного суспільства, як важлива обставина виживання індивідів в інформаційно-комунікаційному середовищі. Інформація та комунікація – це засоби, що постійно впливають на світогляд особистості; стереотипи її поведінки; рівень пізнання, самопізнання; активність людини у будь-якій діяльності.

Питання ІКК фахівця останнім часом все більше звертають на себе увагу. Аналіз наукових психологічних, соціальних та педагогічних праць засвідчує, що професійна підготовка розглядається у працях О. Абдулліної, Ю. Бабанського, І. Богданової, А. Богуш, І. Зязюна, Е. Карпової, Ю. Колюткіна,

Н. Кузьміна, Г. Сухобської, Р. Хмелюк. Проблема мовленнєвої культури розглядали такі учені, як: Ю. Бельчиков, Т. Коць, Л. Луньова, Л. Мацько, М. Сердюк та ін. Науковці О. Аматыєва, Н. Формановська, С. Хаджирадаєва досліджували комунікативно-мовленнєвий розвиток дитини та культуру спілкування.

Як загальна культура, інформаційно-комунікаційна культура носить суто особистісний характер і виявляється в її засобах масової інформації. Культура завжди творча за усіма характеристиками творчої поведінки, вона завжди розрахована на аудиторію та діалог з нею. Відповідно до інформаційного суспільства заслуговує на увагу визначення поняття «культура», яке запропонував Ю. Лотман. Автор вважає, що цей вид культури створюється протягом процесу спілкування, а всі форми спілкування засновані на виробництві та використанні символів. Тому культура є інформативною. Інформація є культурним ресурсом через який забезпечується мета й упорядкованість суспільного розвитку на використання інформації, що генерується людьми. Іншими словами, сучасна культура суспільства полягає не тільки в тому, що вона розширює можливості для накопичення та обробки інформації, але й має різні форми [20].

Український науковець О. Дзьобань розглядає інформаційну культуру як об'єктивні індивідуальні умови ефективного оволодіння інноваційною технікою, а також навичками щодо використання персонального комп'ютера та інформаційних мереж, що передбачає здатність пристосування до процесу дії в громадо-культурному аспекті. На думку дослідника, ІК (інформаційна культура) – це громадо-культурна реальність, яка впливає на форми суспільної поведінки, все більше визначаючи її, при цьому створена самою людиною. Велика кількість науковців виділяють два структурних рівня ІК спеціаліста, а саме: змістовний та функціональний. Змістовний рівень передбачає як загальні, так і професійні знання, а функціональний рівень показує операційну направленість особистості.

Сучасні засоби телекомунікацій (електронна пошта, локальні та регіональні мережі, телеконференції, електронні бібліотеки, медіа технології тощо) повинні займати перше місце у навчанні майбутнього фахівця. Для того щоб зрозуміти сенс поняття КК, варто розглянути становлення цього поняття відповідно до психології спілкування. Г. Сковорода вважав, що коли людина спілкується, вона саме через освіту та самопізнання проявляє свої природні обдарування. Оскільки навчання має діяльнісний характер, воно здійснюється завдяки мовленнєвій діяльності у повсякденному житті. Таким чином, комунікативний підхід передбачає використання мовлення з метою обміну думками протягом навчальних занять. Відповідно до цього, важливою умовою на занятті є створення та підтримка у студентів потреби в спілкуванні та засвоєнні професійної та загальнокультурної інформації. На нашу думку, реалізація мовленнєвої культури майбутніх фахівців закладу дошкільної освіти забезпечується завдяки формуванню професійного мовлення, мовленнєвих навичок та комунікативної культури. Майбутній фахівець ЗДО має бути не тільки грамотним, ерудованим, але й вміти застосовувати набуті знання у професійній діяльності [5].

Поняття «інформаційно-комунікативна культура» з'явилося порівняно нещодавно, що об'єднує комп'ютерні технології і комунікативні можливості. Головною причиною появи цього поняття є перевага інформаційних технологій, ролі інформації та інформаційної діяльності в житті суспільства. Проте дане явище не варто розглядати як суму його вихідних складових. Розвиток ІКК є однією з найголовніших задач сучасного суспільства. Оскільки ІКК:

- визначає рівень загального та професійного розвитку особистості, що впливає на майбутнє суспільства;
- сприяє формуванню системи цінностей, які проявляються у відборі, оцінці та критичному осмисленні інформації, яка нас оточує;

– ІКС сприяє засвоєнню знань та цінностей у формі переважаючих стереотипів, які існують на сучасному етапі;

– використання нових ІКТ, як частини інформаційного суспільства, сприяє найбільш повному розкриттю особистості у всіх видах діяльності, у тому числі й професійній [1].

У ЗДО єдиним фахівцем-педагогом, який володіє знаннями та методиками всього спектру навчально-виховної діяльності, є вихователь. Для впровадження у навчально-виховний процес новітніх, ефективних методів та форм, які передбачають проблемне та евристичне навчання, сучасному вихователю застосовувати навички щодо вмілого і доцільного використання нових інформаційних технологій (НІТ).

ІКК вважається однією з найважливіших складових фахової підготовки майбутніх вихователів ЗДО. Це поняття має інтегративну характеристику, яке передбачає одночасне поєднання теоретичних знань, практичних вмінь, а також особистісних характеристик та професійних якостей майбутніх фахівців. Слід зазначити, що ІКК спочатку формується, а потім проявляється та удосконалюється в активній діяльності та спілкуванні. При цьому розвиток професійної позиції та мотиваційної сфери майбутнього вихователя дітей дошкільного віку займає важливе місце.

Оскільки ІКК вихователя поєднує інформаційний зміст і комунікативні можливості та базується на двох функціональних компонентах професійно-педагогічної культури вихователя (інформаційної культури та комунікативної культури), які в свою чергу ефективно проявляються й реалізуються в інформаційній та комунікативній діяльності вихователя, вважаємо за доцільне проаналізувати інформаційну та комунікативну діяльність. Обидва види діяльності, виступаючи функціональними складовими професійно-педагогічної діяльності, визначають ефективність навчально-виховного процесу. Критерієм ефективності є рівень навчально-виховного процесу відповідно до нових вимог,

що висуваються до системи освіти у зв'язку з переходом в інформаційно-комунікативне суспільство, тобто суспільство знань.

Інформаційна діяльність взаємодіє як із джерелом інформації, так і з її отримувачами й спрямована на отримання (пошук, збирання) необхідної професійної інформації; сортування інформації відповідно до цінностей, актуальності, достовірності, повноти, логічності, компактності; обробку (перетворення, редагування, форматування, систематизація, впорядкування); кодування інформації, яке перетворює ідею в повідомлення; декодування інформації та прийняття й впровадження на її основі рішень; формування інформаційного ресурсу, який значно полегшує діяльність людини щодо рутинної інформаційно-інтелектуальної роботи [13].

Комунікативна діяльність виникає між учасниками комунікативного процесу та тісно пов'язана з обміном інформацією. Слід підкреслити, що ця діяльність спрямована на встановлення доброзичливої взаємодії суб'єктів освітнього процесу та на ефективне вирішення всіляких задач спілкування. Під час спілкування інформативну функцію виконують експресивні реакції (від лат. *expressio*—виразність), до яких належать інтонація голосу, міміка, жести, пантоміміка. Обидва види діяльності, які виступають функціональними складовими професійно-педагогічної діяльності, визначають ефективність освітнього процесу.

Варто зазначити, що у новій парадигмі освіти значне місце займає «знаннева складова», яка орієнтується на випереджальну освіту. Знання як різновидність інформації спираються на концепцію формування інформаційної культури особистості. Цілісність системи педагогічної інфокомунікації представлена взаємозв'язком наступних структурних елементів:

- джерело інформації (навчальна, наукова, методична, художня література);
- джерела транслятори (викладач, технічні засоби навчання);
- відправник (адресант, викладач, студент, комунікатор);
- одержувач (адресат, реципієнт, викладач, студент);

- канал зв'язку (інформаційно-комунікативний простір);
- спілкування (зв'язок, контакт);
- код (мова, шифр);
- повідомлення (інформація) [47].

Усі структурні елементи впливають на характер, спрямованість та результативність процесу педагогічної взаємодії. Тільки оптимальне функціонування всіх вказаних елементів освітнього інформаційно-комунікативного процесу забезпечує його високий педагогічний ефект. Аналіз інформаційної та комунікативної складових професійно-педагогічної культури дозволяє виділити загальні точки перетину на всіх етапах пізнавальної діяльності, які починають вступати в процес взаємопроникнення в результаті професійно-педагогічної взаємодії, що сприяє формуванню нового функціонального компоненту професійно-комунікативної культури – ІКК вихователя.

ІКК розвивається в рамках професійно-педагогічної діяльності та базується на інформаційно-комунікативній культурі майбутнього вихователя, яка формується в рамках освітнього процесу. Науковці сучасності виділяють кілька аспектів становлення даного явища:

- Перший аспект пов'язаний з теоретичним осмисленням особливостей інформації як феномену матеріального світу та його ролі у контексті культури, із знанням соціальних закономірностей, що мають інформаційну природу.
- Другий аспект пов'язаний з характеристикою особистості з точки зору її потреби в інформації, а також з проблемами соціалізації особистості під впливом інформаційно-культурного середовища.
- Третій аспект розглядає проблему з точки зору функціонування різних інститутів (сім'я, навчальні заклади, масові комунікації, бібліотеки) та їх участі у формуванні інформаційно-комунікативної культури відповідними специфічними засобами.

- Четвертий аспект даного явища має прикладний характер й полягає у формуванні інформаційно-комунікативної культури в лані оволодіння інформаційними ресурсами, навичками пошуку інформації та її використанні в усіх видах діяльності: уміння виділяти необхідну інформацію з тексту, переосмислювати і творчо переробляти її, спираючись на весь комплекс вироблених засобів та способів.
- П'ятий аспект має морально-етичну спрямованість і пов'язаний з вихованням моральних якостей особистості, які гарантують відповідальне ставлення до можливості здобуття, розповсюдження і використання інформації в інтересах суспільства [26].

Важливими компонентами структури інформаційно-комунікативної культури ми виділили знання, вміння та навички майбутнього вихователя, що сприяють передачі інформації (повідомленню). Аналіз сучасного стану інформаційно-комунікативної культури, тенденцій та перспектив його розвитку, а також специфіки професійно-педагогічної діяльності дозволив здійснити змістовну конкретизацію складових інформаційно-комунікативної культури. До інтегративних складових інформаційно-комунікативної культури відносяться інформаційно-комунікативна спрямованість та інформаційно-комунікативна компетентність. Інформаційно-комунікативну спрямованість педагога вважається сукупністю постійних мотивів, настанов та переконань, що проявляються у щоденних вчинках, потребах, які регулюють його поведінку під час професійної діяльності. Таким чином, інформаційно-комунікативна спрямованість сприяє формуванню та подальшому розвитку ІКК. Під інформаційно-комунікативною компетентністю розуміють не лише застосування різноманітних інформаційних інструментів, але й їх ефективне впровадження в навчально-виховну діяльність. Доцільно відмітити, що всі компоненти в цілісній системі структуровані, а їх розташування відповідає законам ієрархії та логічній послідовності і передбачає реалізацію процесу формування ІКК враховуючи взаємовплив структурних компонентів системи,

що визначає специфіку навчально-виховного процесу на кожному етапі інформаційно-комунікативної діяльності [29].

Слід зазначити, що несформована інформаційно-комунікативна спрямованість та інформаційно-комунікативна компетентність вказують на неготовність студента до самостійного пошуку відповідей на складні запитання історичного минулого та сучасності, вузький кругозір, недостатню начитаність та низький рівень розвитку інформаційно-комунікативних навичок студента, що перешкоджає виробленню особистої думки, формуванню умінь відстоювати свою точку зору, самостійно оцінювати колізійні ситуації, брати відповідальність за прийняті рішення. Таким чином, інформаційно-комунікативна культура майбутніх вихователів закладу дошкільної освіти передбачає:

- знання методів роботи з інформацією;
- уміння використовувати способи трансформації інформації в особливий тип предметно-специфічних знань;
- навички застосування оптимальних способів трансляції інформації знань;
- досвід інформаційно-комунікативної діяльності, яка визначає професійну готовність та позицію майбутнього вихователя [4].

1.2 Критерії та показники впливу інформаційно-комунікативних технологій на дидактичний аспект заняття майбутніх вихователів ЗДО

Вимоги сьогодення вимагають від кожного майбутнього фахівця бути компетентним у використанні комп'ютерних технологій у навчально-виховній діяльності, а також у роботі з дітьми, колегами та батьками. Використання комп'ютерних технологій під час навчально-виховного процесу дозволяє ефективно й доступно застосовувати дидактичний матеріал, демонструвати природні процеси тощо.

Крім того, майбутній вихователь закладу дошкільної освіти має навчитися позитивно впливати на дитину, а саме:

- виробляти вміння щодо сприйняття світу через призму позитивної інформацію та негативної;
- формувати в дітей позитивні людські якості, цінності та позитивне ставлення до однолітків.

Великого значення мають критерії для визначення рівня сформованості інформаційно-комунікативної культури майбутніх вихователів ЗДО, оскільки саме критерії формування інформаційно-комунікативної культури показують готовність вихователя до свідомого виконання своїх професійних обов'язків на рівні інформаційно-комунікативної взаємодії. Слід зазначити, що кожний критерій характеризується рядом показників, які ілюструють найбільш істотні прояви інформаційно-комунікативної культури.

Так, науковець Гуревич Р. С. виділяє такі критерії сформованості інформаційно-комунікативної культури педагога:

- сформованість мовних комунікативних вмінь;
- відповідний рівень знань, вмінь, навичок, що пов'язані з пошуком та добором інформації;
- відповідний рівень знань, вмінь, навичок, що пов'язані з інтерактивною та перцептивною функціями спілкування;
- відповідний рівень знань, вмінь, навичок, що пов'язані з взаємним обміном інформації;
- відповідний рівень знань, вмінь, навичок, що пов'язані з невербальною комунікацією;
- відповідний рівень психолого-педагогічних знань, вмінь, навичок, що пов'язані з навчально-виховним процесом;
- прагнення до пошуку нових способів взаємодії з вихованцями, самовиховання та самовдосконалення;

- відповідні знання, вміння та навички щодо управління інформаційно-комунікативним процесом;
- необхідні знання, вміння та навички щодо добору інформації, її структурування, адаптації до особливостей навчально-виховного процесу та дидактичних вимог;
- необхідні знання, вміння та навички щодо формулювання навчальної проблеми різними інформаційно-комунікативними способами [24].

Великого значення має застосування інтерактивних методів навчання та оволодіння майбутніми вихователями методикою впровадження новітніх ІКТ в умовах ЗДО [36].

Так, під час вивчення навчальної дисципліни «Нові інформаційні технології» можна застосовувати інтерактивні методи проведення лекцій (презентації, дискусії) та практичних занять, використовувати мультимедійну техніку, мультимедійний проектор, інтерактивну дошку, Internet-технології. Це дозволить розглянути значний обсяг навчального матеріалу за обмежений час, сприяти не тільки ефективному вивченню навчальної інформації, а й опануванню навичок щодо доцільного використання ІКТ у майбутній професійній діяльності протягом навчально-виховного процесу. Крім того, під час практичних занять студенти можуть активно застосовувати електронні посібники з курсу «Комп'ютерні системи та технології», «Нові інформаційні технології», електронний словник з дисципліни «ТЗН», а також створені самостійно або разом з викладачем методичні матеріали з комплексу дисциплін [46].

Для того щоб перевірити знання у сфері інформаційно-комунікаційної підготовки майбутніх вихователів доцільно використати контроль у вигляді складання тестів, що сприяють удосконаленню знань при виконання конкретного навчально-практичного завдання, досягненню автоматизму при виконанні операцій та встановленню рівнів сформованості знань, умінь і

навичок. Таким чином, тестовий контроль є найефективнішим способом перевірки знань, який має перевагу своєю об'єктивністю.

Для перевірки засвоєння та якості отриманих знань контроль бажано проводити різними з рівнем складності комплексами завдань, що дозволить за допомогою ІКТ зробити самоаналіз результатів виконання тестування. Крім того, завдяки ІКТ можливе виконання самостійних завдань та індивідуальних навчально-дослідницьких проєктів для вирішення проблемних завдань, які адаптовані до умов ЗДО і передбачають гігієнічні норми, вимоги безпеки при роботі з комп'ютерною технікою, психологічні та фізіологічні особливості дітей дошкільного віку.

Необхідною вимогою сьогодення є оснащення закладу освіти сучасними комп'ютерами, інтерактивною дошкою, багатофункціональними пристроями, оскільки це забезпечить опрацювання навої інформації набагато швидше; візуальними засобами, таких як схеми, рисунки, слайди; можливістю спостерігати залежність між різними явищами, процесами, будовою та функціями. Під час інтерактивних занять майбутній педагог повинен навчитися демонструвати за короткий проміжок часу процеси, які проходять тисячі років, проникати в мікросвіт, залучаючи дітей до визначення понять тощо. Такі заняття потребують вміння користуватися різноманітними програмами, такими як: графічні, растрові, web-редактори, flesh-анімація, Інтернет [49].

Таким чином, спостерігається прагматичність у сучасних підходах до професійної підготовки майбутніх вихователів ЗДО, оскільки спостерігається прагнення більшості студентів здобути не стільки академічні та загальні знання, скільки засвоїти програми, що дають змогу відчувати себе компетентним педагогом, швидко адаптуватися до вимог ринку праці, бути конкурентоспроможними.

Як зазначив В. Кремень, саме кінцеві результати навчання є вагомішими в оцінці якості освіти і порівнянні між різними університетами і країнами [12].

В умовах модернізації освіти підготовка педагога має відображати перспективні тенденції розвитку інформаційних та інноваційних педагогічних технологій у сфері фундаментальної, випереджаючої, відкритої і безперервної освіти. В умовах сучасності варто зазначити, що основна мета педагогічної освіти передбачає підготовку фахівця відповідного рівня і профілю, конкурентоздатного на ринку праці, який є компетентною та відповідальною людиною, вільно володіє своїми професійними знаннями та вміннями і орієнтується в суміжних областях знань, і який має здібності до ефективної роботи за фахом на рівні світових стандартів, готовий до навчання протягом життя, постійного професійного зростання, соціальної та професійної мобільності [14].

Реалії вимагають від спеціаліста дошкільної освіти не просто надавати готові знань, а навчити дітей ці знання осмислювати, алгоритмізувати інформацію та вирізняти необхідне. Таким чином, особливого значення набуває перелаштування мислення студента дошкільної освіти на усвідомлення принципово нових вимог до педагогічного процесу, до готовності щодо застосування засобів ІКТ у професійній діяльності [41].

При формуванні інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх вихователів для застосування ІКТ, спостерігається певна послідовність навчання, а саме: ретельне дослідження, аналіз та обговорення проблеми ІКК майбутнього фахівця; планування організаційно-методичних заходів, які спрямовані на перспективу та мотивацію студентів; впровадження ІКК у зміст навчання ІКТ майбутнього вихователя; оцінювання готовності майбутніх фахівців до застосування ІКТ в освітньому процесі [18].

Під час підготовки майбутніх вихователів ЗДО у ЗВО до застосування ІКТ постає мета щодо створення цілісної, гнучкої системи знань, умінь, навичок із використанням ІКТ та набуття практичного досвіду самостійної роботи, що за умов мотивації та прагнення до постійного впровадження

сучасного та нового, забезпечить формування готовності майбутніх фахівців до використання засобів ІКТ у навчально-виховному процесі.

Формування особистісної мотивації, активної позиції студентів у навчально-виховному процесі передбачає постійне вдосконалення інформаційно-комунікаційної компетентності майбутнього фахівця [30].

Варто зазначити, що опанування та володіння такими сучасними засобами та технологіями, як у процесі навчання, так і в подальшому житті, стали умовою для швидкого розвитку інформаційно-комунікаційних технологій.

Зміст освіти майбутніх вихователів у ЗВО забезпечується відповідними робочими програмами, змістом лекційних та семінарських занять, розробкою проблемних завдань для самостійної роботи, засобами діагностики рівня успішності студентів, визначенні змістом педагогічної практики у закладах дошкільної освіти, що використовуються при розробці та коригуванні навчально-методичних комплексів напряму підготовки 012 Дошкільна освіта. Також, зміст педагогічної освіти зі спеціальності «Дошкільна освіта» для усіх освітньо-кваліфікаційних рівнів визначається стандартами вищої педагогічної освіти, освітньо-професійними програмами і передбачає підготовку за такими циклами: загально-гуманітарний, соціально-економічний, цикл фундаментальних дисциплін та професійно-орієнтований [17].

Цикл професійної та практичної (професійно-орієнтованої) підготовки складає основу психолого-педагогічної підготовки майбутнього фахівця дошкільної освіти і передбачає вивчення як традиційних навчальних дисциплін (загальна педагогіка, дошкільна педагогіка, історія педагогіки, дитяча психологія, вікова та педагогічна психологія, методики дошкільної освіти та ін.), так і навчальних дисциплін, що визначаються з урахуванням особливостей спеціальності (основи педагогічної майстерності, технічні засоби навчання та ін.) [10].

Важливим аспектом у засвоєнні знань є можливість поєднати одержані теоретичні знання з педагогічною практикою щодо організації навчально-виховного процесу в різних навчальних закладах, яка передбачає можливості реалізації творчого потенціалу, стимулює зв'язок освітньої діяльності з науково-дослідною роботою, професійною діяльністю, самоосвітою.

За освітньо-професійною програмою зміст навчання майбутніх вихователів ЗДО поділяється на: нормативну та вибірккову частину. Зокрема, нормативна частина передбачає оволодінням знаннями та вміннями дисциплін фундаментальної, гуманітарної, професійно-орієнтованої та практичної підготовки, що обов'язкові для засвоєння студентами бакалаврами. Вибіркова частина змісту навчання даної спеціальності рекомендує засвоєння навчальних дисциплін та спецкурсів, що сприяють вирішенню існуючих проблем дошкільної освіти та передбачає урахування потреб студента [8].

Перший етап ступеневої підготовки майбутнього вихователя ЗДО має повністю забезпечити неперервність навчання, від результатів якого залежить якісна освіти наступного рівня «Магістр». Зважаючи на те, що рівень «Спеціаліст» в сучасній освітній системі за Законом України «Про вищу освіту» виключений, виникає необхідність посилити роботу щодо проведення науково-дослідної роботи на етапі підготовки освітнього ступеня «Бакалавр», що забезпечить визнання ступеня «Бакалавр» на ринку освітньої діяльності у майбутньому [35].

Сучасні потреби та вимоги до майбутнього вихователя ЗДО орієнтують процес підготовки вихователя як особистості, зорієнтованої на гуманність, здатної оперативно реагувати на динаміку соціально-економічних процесів, умов власної професійної діяльності, розробляти і впроваджувати нові технології у процес навчання і виховання [34].

Таким чином, ми бачимо, що освітньо-професійні програми, навчальні плани, робочі програми з навчальних дисциплін спеціальності 012 «Дошкільна освіта» відповідає «Галузевим стандартам вищої освіти». Крім того, підготовка

фахівців за освітніми ступенями «Бакалавр» і «Магістр» передбачає логічну схему. Незалежно від спеціалізації для всіх студентів провідною нормативною дисципліною є «Нові інформаційні технології», яка викладається в однаковому обсязі, але не виноситься на державний іспит.

Варто підкреслити, що більшість учасників освітнього процесу вважають, що варіативну частину циклу професійної підготовки деяких ЗВО бажано наповнити такими навчальними дисциплінами, які б висвітлювали специфіку формування ІКК студентів спеціальності «Дошкільна освіта». Наприклад, «Сучасні інформаційно-комунікаційні технології в дошкільній освіті», «Технології електронних підручників», «Методика застосування ІКТ в дошкільній освіті» тощо [22].

Як ми бачимо, важливою складовою частиною всієї системи професійного підготовки у закладах вищої освіти є процес формування ІКК майбутніх вихователів ЗДО. ІКК передбачає цілісність, наявність чітко визначеної мети, завдань, змісту підготовки, дотримання певних педагогічних умов, принципів, залучення відповідних форм організації освітнього процесу, застосування методів, прийомів педагогічної діяльності, засобів досягнення визначених завдань підготовки фахівця у їх єдності та оптимальному доборі.

Характерною рисою сучасного стану розвитку суспільства є ширше використання нових інформаційних технологій, які забезпечують інтенсифікацію всіх сфер економіки, прискорення науково-технічного прогресу, розвиток педагогічної науки, демократизацію суспільства [51].

Можливості передачі інформації завдяки комп'ютеру сприяють застосуванню різноманітних методів та форм навчання. Будь-яке навчання пов'язано із сприйняттям, аналізом та накопиченням інформації. Як відомо, психологи стверджують, що людина в змозі сприймати звукову і чуттєву інформацію. Відповідно до видів сприйняття, кожна людина відносяться до аудіалів, візуалів або кінестетиків. Наочність відіграє велику роль у зацікавленості й розумінні матеріалу. Тому, традиційні плакати, стенди,

роздаткові картки можуть бути замінені яскравою комп'ютерною графікою і рухомими динамічними моделями процесів, що вивчаються [60].

Крім того, майбутній фахівець має знати та враховувати можливості і особливості дітей дошкільного віку під час використання комп'ютера. Оскільки дитина може сама керувати швидкістю щодо подачі інформації за наявними можливостями програми, а також відповідно її обсягу і складності. Важливо, щоб майбутній вихователь усвідомлював той факт, що коли дитина торкається клавіатури, то в неї з'являється відчуття причетності до створення інформації, яка на моніторі.

З використанням комп'ютера з'являється можливість зробити заняття динамічними. Наприклад, залежно від матеріалу, який вивчається, комп'ютер дає змогу перетворити заняття або його частину на захоплюючу гру, що значно підвищує інтерес до навчальної дисципліни. Відчуття гри знімає напругу і нервозність у вихованців. Комп'ютер і гра сприяють покращенню взаємовідносин між дітьми [44].

Потужний потік нової інформації, реклами, застосування інформаційних технологій на телебаченні, розповсюдження ігрових приставок, електронних іграшок і комп'ютерів мають великий вплив на виховання дитини, зокрема на його сприйняття навколишнього світу. Діти, мозок яких, налаштований на отримання знань у формі розважальних програм по телебаченню, набагато легше та краще сприймають запропоновану на уроці інформацію за допомогою медіа засобів. Сучасний комп'ютер став універсальною іграшкою і поєднує в собі можливості телевізора, відеомагнітофона, книги, калькулятора, разом з тим для дитини є рівноправним партнером, здатним дуже тонко реагувати на його дії і запити [32].

Будь-яка освітня технологія є інформаційною технологією, оскільки основа технологічного процесу навчання передбачає отримання, перетворення та засвоєння інформації [7].

Коли вихователь готується до заняття з використанням ІКТ, він не повинен забувати, що це ЗАНЯТТЯ, а значить складає план відповідно до його цілей; крім того, педагог повинен дотримуватися основних дидактичних принципів: систематичності та послідовності, доступності, науковості та ін. при відборі навчального матеріалу. Необхідно також пам'ятати, що комп'ютер не замінює вихователя, а тільки доповнює його.

Такому заняттю властиві:

- *Принцип адаптивності*: пристосування комп'ютера відповідно до індивідуальних особливостей дитини;
- *Керованість*: можлива корекція вихователем у будь-який момент процесу навчання;
- *Інтерактивність і діалоговий характер навчання*: ІКТ мають здатність реагувати на дії вихованця і вихователя, «вступати» з ними в діалог, що і є головною особливістю методики комп'ютерного навчання;
- *Оптимальне поєднання індивідуальної та групової роботи*: підтримка вихователя стану психологічного комфорту вихованців під час роботи з комп'ютером;
- *Необмежене навчання*: зміст, його інтерпретації і додатки.

Перевагами використання ІКТ є:

- індивідуалізація навчання;
- інтенсифікація самостійної роботи вихованців;
- зростання обсягу виконаних на уроці завдань;
- розширення інформаційних потоків при використанні Internet.

Використання комп'ютера на звичайному занятті дозволяє вихователю перекласти частину своєї роботи на ТЗН, що робить процес навчання більш цікавим, різноманітним та інтенсивним.

Але, поряд з позитивними сторонами, завжди виникають і негативні сторони, які з'являються як при підготовці до таких заняття, так і під час їх проведення [21].

Існуючі недоліки та проблеми застосування ІКТ:

- іноді вихователь має недостатньо часу для ефективної підготовки до заняття, на якому використовуються ТЗН;
- проявляється недостатня компетентність вихователя щодо комп'ютерної грамотності;
- не завжди відведено час для дослідження можливостей Інтернет у робочому графіку вихователів;
- виникає складність у інтеграції комп'ютер до структури занять;
- простежується брак комп'ютерного часу для всіх учасників навчально-виховного процесу;
- захопившись використанням ІКТ на заняттях, вихователь може перейти від розвивального навчання до наочно-ілюстративного [61].

Сучасний темп життя вимагає поєднання традиційних методів навчання з сучасними, що засновані на більшій інформативності, наочності, з використанням технічних засобів навчання. Тому, кожному вихователю необхідно знайти оптимальні сприятливі підходи до здійснення загального розвитку вихованця [62].

1.3. Санітарно-гігієнічні вимоги до застосування інформаційно-комунікаційних технологій

Сучасне життя висуває нам нові вимоги до оснащення та викладу навчального процесу. На сьогоднішній день вихователі досить часто зустрічаються з проблемами у навчанні, такими як: відсутністю пізнавальної активності вихованців, бажання вчитися, працювати самостійно. Одноманітність навчально-виховного процесу є однією з найголовніших причин втрати інтересу до навчання з боку дітей[28].

Одноманітність заняття – це шаблонне викладання, яке руйнує та знищує пізнавальну активність дітей до навчання. Забезпечити ефективність навчально-виховного процесу можна завдяки творчому підходу вихователя до підготовки та проведення заняття, насиченості його різноманітними традиційними та сучасними прийомами, методами та формами навчання. Одним з найефективнішим способом розвитку пізнавальної активності є використання нових інформаційних технологій (НІТ), що сприяють приверненню уваги вихованців до навчання.

Науковці стверджують, що протягом навчання важливою є не сама інформаційна технологія, а її використання таким чином, щоб вона сприяла реалізації досягнення освітніх цілей. Сучасні педагоги постійно працюють над проблемою як правильно навчати та оптимально використовувати ТЗН без шкоди для здоров'я всіх учасників навчально-виховного процесу [39].

Адже комп'ютеризація освітньої та дозвільної діяльності дітей передбачає негативні моменти щодо впливу на здоров'я. Використання комп'ютера під час заняття або гра обов'язково впливає на учасника цілим комплексом чинників. Розглянемо деякі з них більш детально. Застосування ТНЗ створює певний специфічний мікроклімат навколишнього середовища, що проявляється такими фізичними факторами, як шум, вібрація, електромагнітне поле, статична електрика та ін. Крім того, змінюється вологість, хімічний склад та температура повітря. Безумовно, процес сприйняття навчального матеріалу сприяє більш значної зорової, емоційної, розумової, статичної напрузі вихованця, ніж при інших методах навчання. Оскільки сприйняття інформації з екрана телевізора чи монітора комп'ютера значно збільшує зорове навантаження, перш за все, страждають очі, зір. Розрізнення знаків з екрану, що світиться, чергуючись з погляданням на клавіатуру, викликає напруження м'язів рухового апарату. Статична нерухома та напружена поза викликає швидку втому і біль у м'язах рук, шиї, плечей і спини, що може призвести до порушень опорно-рухового апарату, погіршення стану здоров'я вихованців, і

відповідно до погіршення уваги, зниження працездатності, головного болю, загального стомлення [2].

З боку вихователя необхідний постійний зовнішній контроль щодо регламентації роботи за комп'ютером до тих пір, поки дитина не навчиться оцінювати свій нервово-психічний стан відповідно об'єктивним його проявам.

Тому, першочергове завдання педагога, який проводить заняття з використанням ТЗН – зняти або звести до мінімуму негативний вплив технічних засобів на здоров'я вихованців.

Таким чином, професіоналами були запропоновані такі вимоги щодо гігієнічних норм та правил впровадження ТЗН в навчально-виховний процес:

- 1) вимоги до приміщень, де знаходяться комп'ютери;
- 2) вимоги до обладнання місць для занять;
- 3) вимоги та норми до режиму занять і відпочинку під час освітньої діяльності [6].

Гігієнічні вимоги до оформлення та розміщення різних ТЗН відображені у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

**Гігієнічні вимоги до оформлення та розміщення різних технічних засобів
навчання**

Екран монітора телевізора	Клавіатура	Оформлення зображення на екрані
Відстань 50–70 см від учня	Клавіші світло–сірого кольору з матовою поверхнею	Розмір символів по висоті не менше 3,1–3,8 мм
Нижче рівня очей на 5– 10°	Опір клавіш 0,25–0,5 Н	Відстань між рядками не менше 1,55–1,9 мм
Антивідблискове покриття	Нахил клавіатури 12–15°	Контраст між яскравістю символів і фону не нижче 80%
Рентгенівське випромінювання не більше 0,8 мкР/год		Зображення стабільно, без мерехтінь і відблисків
Ультрафіолетове		Оптимальне поєднання

випромінювання в діапазоні 200–315 мм– не більше 10 Вт /м ² , в діапазоні 315–400 мм і видимому діапазоні 400–700 мм–0,1 Вт/м ³		кольору: темно–зелений фон і білі знаки. Не більше 7 кольорів одночасно
---	--	--

Вимоги до комп'ютерних класів передбачають наявність спеціальних меблів, створення відповідного сприятливого режиму освітлення, що залежить від фізіологічних особливостей розвитку організму дитини.

Педагогам важливо пам'ятати та дотримуватись певних правил при роботі дітей за комп'ютером, які передбачають отримання максимум задоволень від занять. По-перше – необхідно обов'язково зробити гімнастику перед роботою за комп'ютером.

Важливим правилом ефективної роботи за комп'ютером є знання щодо користування клавіатурою. Тому, по-друге, працюючи з клавіатурою – пальці повинні бути легкими і розслабленими. Необхідно постійно чередувати роботу на клавіатурі з відпочинком, щоб запобігти перевантаження суглобів кистей рук. Більш того, нервові закінчення подушечок пальців від постійних ударів по клавішах теж втомлюються і тому може виникнути неприємне оніміння та слабкість пальців, що може привести до пошкодження суглобового і зв'язкового апарату кисті, а надалі захворювання кисті можуть стати хронічними. У такому випадку доречно використовувати спеціальні пальчикові гімнастики [54].

По-третє, важливо пам'ятати і про гімнастику для очей, яка не тільки забезпечує поліпшення кровопостачання тканин ока, підвищує силу, еластичність і тонус м'язів і нервів ока, знімає перевтому зорового апарату, але й підвищує здатність зорового сприйняття, удосконалює координацію руху очей та оцінку об'єктів навколишнього простору, коригує функціональні дефекти зору [9].

Висновки до розділу 1

Найбільш перспективним напрямом підвищення якості освіти є комп'ютеризація навчального процесу. Цій проблемі приділяється значна увага як на рівні центральних органів управління освітою, так і на рівні закладів освіти.

Поняття «інформаційно-комунікаційна культура» сформувалося в умовах теорії інформаційного суспільства, як важлива обставина виживання індивідів в інформаційно-комунікаційному середовищі. Інформація та комунікація – це засоби, що постійно впливають на світогляд особистості; стереотипи її поведінки; рівень пізнання, самопізнання; активність людини у будь-якій діяльності.

Розвиток ІКК є однією з найголовніших задач сучасного суспільства. Оскільки ІКК: визначає рівень загального та професійного розвитку особистості, що впливає на майбутнє суспільства; сприяє формуванню системи цінностей, які проявляються у відборі, оцінці та критичному осмисленні інформації, яка нас оточує; ІКК сприяє засвоєнню знань та цінностей у формі переважаючих стереотипів, які існують на сучасному етапі; використання нових ІКТ, як частини інформаційного суспільства, сприяє найбільш повному розкриттю особистості у всіх видах діяльності, у тому числі й професійній.

Рівні сформованості інформаційно-комунікативної культури майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів визначаються деяким набором критеріїв та показників. Критерії формування інформаційно-комунікативної культури дозволяють говорити про те, наскільки вихователь готовий до свідомого виконання своїх професійних обов'язків на рівні інформаційно-комунікативної взаємодії. Кожний критерій характеризується рядом показників, які ілюструють найбільш істотні прояви інформаційно-комунікативної культури.

Науковці виділяє такі критерії сформованості інформаційно-комунікативної культури педагога: сформованість мовних комунікативних

вмінь; відповідний рівень знань, вмінь, навичок, що пов'язані з пошуком та добором інформації; відповідний рівень знань, вмінь, навичок, що пов'язані з інтерактивною та перцептивною функціями спілкування; відповідний рівень знань, вмінь, навичок, що пов'язані з взаємним обміном інформації; відповідний рівень знань, вмінь, навичок, що пов'язані з невербальною комунікацією; відповідний рівень психолого-педагогічних знань, вмінь, навичок, що пов'язані з навчально-виховним процесом; прагнення до пошуку нових способів взаємодії з вихованцями, самовиховання та самовдосконалення; відповідні знання, вміння та навички щодо управління інформаційно-комунікативним процесом; необхідні знання, вміння та навички щодо добору інформації, її структурування, адаптації до особливостей навчально-виховного процесу та дидактичних вимог; необхідні знання, вміння та навички щодо формулювання навчальної проблеми різними інформаційно-комунікативними способами.

Крім того, сучасні учені виділяють кілька аспектів становлення даного явища: 1) пов'язаний з теоретичним осмисленням особливостей інформації як феномену матеріального світу та його ролі у контексті культури, із знанням соціальних закономірностей, що мають інформаційну природу; 2) пов'язаний з характеристикою особистості з точки зору її потреби в інформації; 3) розглядає проблему з точки зору функціонування різних інститутів (сім'я, навчальні заклади, масові комунікації, бібліотеки); 4) має прикладний характер і передбачає уміння виділяти необхідну інформацію з тексту, переосмислювати і творчо переробляти її, спираючись на весь комплекс вироблених засобів та способів; 5) має морально-етичну спрямованість і пов'язаний з вихованням моральних якостей особистості, які гарантують відповідальне ставлення до можливості здобуття, розповсюдження і використання інформації в інтересах суспільства.

Для підвищення якості навчання, при використанні ІКТ в ЗДО повинні бути належно сформовані педагогічні умови. До них відносяться:

1. Санітарно-гігієнічні умови щодо облаштування і використання кабінету інформатики.
2. Психологічні умови діалогу дитини з ПК.
3. Організаційні: спеціальна підготовка вчителя та вихованців.
4. Дидактичні: вдосконалений навчально-виховний процес, створення нових методів і форм, розробок занять з використанням ІКТ на основі новостворених методичних рекомендацій і програм.
5. Матеріально-технічні: матеріальна база, апаратне та програмне забезпечення ЗДО.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховному процесі сприяє підвищенню його ефективності, зокрема суттєво впливає на зміст, форми, методи і засоби навчання. Вдало підібрані комп'ютерна техніка, програмне забезпечення і санітарно-гігієнічні вимоги повністю не забезпечать підвищення якості заняття. Необхідно ще, активна методична робота над розробленням дидактичних матеріалів до заняття і написання збалансованого плану-конспекту заняття, який би враховував гармонійну інтеграцію інформаційно-комунікативних технологій з традиційними методами і засобами навчання.

РОЗДІЛ 2

ДІАГНОСТИКА СФОРМОВАНOSTІ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

2.1. Методика формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх вихователів закладу дошкільної освіти

Процес формування ІКК майбутніх вихователів ЗДО повинен забезпечуватись конкретними завданнями, комплексне розв'язання яких сприятиме її ефективній реалізації, а саме: формування у студентів дошкільного відділення навичок щодо використання відповідних установок у навчанні з використанням ІКТ в педагогічній діяльності; вони мають розуміти зміст компетенції та отримати досвід роботи з ІКК у професійному середовищі. Наповнення кожного компонента, які стали основою методики формування ІКК майбутніх вихователів ЗДО та їх взаємозумовленість визначається дією загальнометодологічних та специфічних принципів [19]. Мета й завдання формування ІКК майбутнього вихователя тісно пов'язані з принципами навчального процесу, ЗДО які визначають основні критерії формування особистості майбутнього фахівця, організації освітнього процесу та його змісту, форм, методів і прийомів [27]. Алгоритм організації навчального процесу та виховної складової студентів – майбутніх вихователів ЗДО розроблено на основі суб'єктно-суб'єктної взаємодії з врахуванням необхідності забезпечення підготовки майбутніх вихователів ЗДО до виконання головних виробничих функцій зі застосуванням ІКТ.

Мотиваційний - перший блок. Організація підготовки майбутніх вихователів щодо формування ІКК стає найважливішим, адже будь-яка діяльність стає успішною, коли має певну мету та викликається конкретними її

потребами. Мотиви, які стимулюють, спрямовують і налаштовують на педагогічну діяльність майбутніх вихователів є важливою складовою. Саме тому необхідно сприяти формуванню і розвитку позитивних мотивів майбутніх вихователів щодо педагогічної діяльності. Мотиваційний блок не випадково є першим, оскільки він розкриває значення і зміст ставлення майбутнього вихователя до педагогічної діяльності; базується на розумінні мети навчально-виховної діяльності та виявляє способи, прийоми, методики, а стосовно інформаційних дисциплін, технології та засоби застосування ІКТ; проявляється у індивідуальних якостях майбутнього фахівця. Даний блок стає успішним на вершині активізації пізнавальної діяльності студента як зацікавленого індивіда навчання [48]. Взаємодія студентів з великою кількістю інформаційних ресурсів (книги, мультимедіа, телебачення, Internet, контакти з людьми) мотивує майбутніх вихователів навчатися, постійно виявляти нову інформацію, її якісну характеристику різноманітними шляхами, використовуючи якнайбільше джерел інформації [32].

Когнітивно-технологічний блок є основою системи загальнонаукових, професійних і педагогічних знань щодо формування ІКК. Процес підготовки майбутнього фахівця до роботи у ЗДО із застосуванням ІКТ потребує від нього відповідних знань, а саме: методичних, теоретичних і вузькоспеціалізованих. Зокрема, загально-філософські; законів і закономірностей функціонування педагогічного процесу, особливості розвитку дітей відповідно до їх віку тощо.

Забезпечення теоретичних засад з інформаційних технологій відповідно циклу інформаційних дисциплін забезпечується завдяки отриманню теоретичних знань. Так, відповідно до вивчення навчальної дисципліни «Технічні засоби навчання» студенти II курсу мають знати: історію розвитку ТЗН; поняття та види ТЗН в системі навчання та виховання; структуру, склад та характеристики сучасних ТЗН; призначення та принципи побудови ТЗН у навчально-виховному процесі дітей дошкільного віку; психологічні та дидактичні особливості застосування, різновид аудіо-, відео-, комп'ютерних

навчальних посібників та електронних навчальних ресурсів; комп'ютерні навчальні посібники для дітей дошкільного віку; засоби розробки освітнього призначення публікацій та прийоми підготовки дидактичних матеріалів (роздатковий матеріал, електронні тести, презентації, технології мережі Інтернет, веб-вузли тощо); принципи роботи з інтерактивною дошкою та сучасною комп'ютерною технікою (сканер, мультимедійний проектор тощо); правила експлуатації ТНЗ та санітарно-гігієнічні норми технічних засобів і програмного забезпечення [33].

Так, активізацію пізнавальної діяльності студента як зацікавленого суб'єкта навчання можна відобразити схематично (див. рис. 2.1).

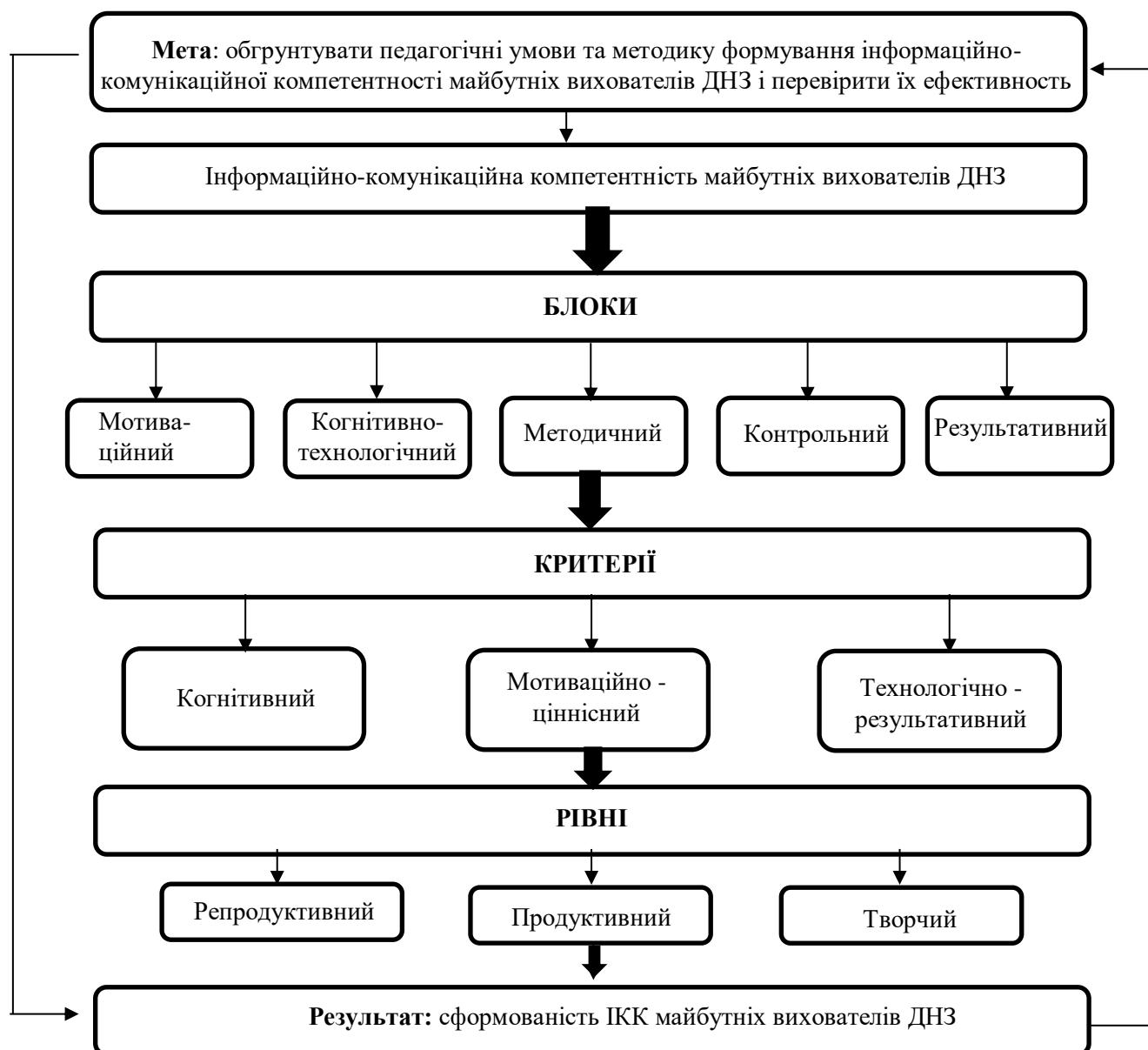

Рис.2.1. Структурна блок-схема «Активізація пізнавальної діяльності студента як зацікавленого суб'єкта навчання»

2.1.1. Особливості організації заняття за допомогою інформаційно-комунікативних технологій

Використання інформаційно-комунікативних технологій у педагогічному процесі має позитивний вплив на методи щодо презентації змісту навчання, керування навчально-пізнавальною діяльністю, мотивацію студентів, як на традиційний, так і на тестовий контроль за рівнем засвоєння навчального матеріалу.

Використання інформаційно-комунікативних технологій дає змогу опрацювати велику кількість навчальної інформації, робити її більш доступною для сприйняття, зрозумілішою за допомогою відео показу тощо [56].

Навчальний процес важко уявити сьогодні без активного використання ТНЗ. Комп'ютер стає незамінним у пошуку різноманітної інформації, виконанні складних обчислювань та висвітленні графічних результатів. Вихователі все частіше використовують комп'ютер для навчально-виховної діяльності.

Для використання більш широкого кола інформаційних можливостей часто застосовуються мультимедійні комплекси, що сприяє покращенню засвоєння всіх навчальних дисциплін.

Сучасний вихователь має зважати на те, що інформаційно-комунікаційні технології навчання міцно увійшли в життя. Використання нових інформаційних технологій розширює межі навчально-виховного процесу, підвищує його практичну діяльність, сприяє підвищенню цілеспрямованості освітнього процесу, розвитку розумових, творчих здібностей дітей, їхніх умінь самостійно здобувати нові знання та створює умови для успішної становлення особистості.

Однією найголовнішою метою всіх інновацій в освітньому процесі – це перехід від механічного засвоєння до пошукової діяльності вихованців. Розв'язання цього завдання, його успішність цілком залежить від мети

використання ТНЗ в освітньому процесі, а також від якості та можливостей програмного забезпечення, від частоти застосування комп'ютера в системі дидактичних засобів [21].

Вже давно доведено, що кожен вихованець засвоює нові знання по різному, залежно від віку, особливостей розвитку, навколишнього середовища, а також від його пізнавальної активності. Педагогам завжди було важко знайти індивідуальний підхід до кожного вихованця. Тепер, з використанням ТНЗ, заклади освіти отримують унікальну можливість презентувати нову інформацію так, щоб задовольнити індивідуальні запити кожного вихованця [27].

Розуміння доцільності використання ІКТ на певному етапі заняття буде сприяти підвищенню його ефективності, розширенню можливостей та збільшенню зацікавленості вихованці до навчання.

Використання ІКТ на різних етапах заняття зазначені у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Використання ІКТ на різних етапах заняття

№ з/п	Етап заняття	Варіанти використання ІКТ на різних етапах заняття
1.	<i>Вступна частина</i>	Мультимедійна презентація Віртуальна екскурсія
2.	<i>Основна частина</i>	Мультимедійна презентація
		Віртуальна екскурсія
		Подорож
3.	<i>Заклучна частина</i>	Мультимедійна презентація Відеофрагменти

Презентація є найбільш розповсюдженим елементом освітнього ресурсу. Саме за допомогою презентації вихователь може не тільки продемонструвати навчальний матеріал з тем, що вивчаються, а й дотримуватися відповідного логічного порядку дій. Більш того, презентація може використовуватись

значно більше ніж один раз, що значно зменшує час підготовки до майбутніх занять. Такий системний підхід під час підготовки навчальних занять є одним з найважливіших допоміжних матеріалів, який можна розмістити у презентації. Тож вихователю достатньо лише увімкнути комп'ютер перед заняттям і, використовуючи принцип доцільності в навчанні, застосувати сформовані у відповідному програмному забезпеченні навчальні матеріали [11].

Презентації, які часто використовуються, переважно створюються у програмі Microsoft PowerPoint, яка дає можливість досить гнучко поєднати навчальні елементи, що розташовані у Всесвітній мережі. Але багато готових цифрових продуктів, які можна легко знайти в Інтернеті, не завжди відповідають нашій методиці щодо проведення навчального заняття.

Сучасні педагоги рекомендують проводити комплексне заняття із використанням презентації під час вивчення нової теми. Вона дає гарну можливість вплинути на увагу вихованців, їх пізнавальну активність стосовно найважливіших моментів навчального матеріалу та підвищити рівень його засвоєння, оскільки активно залучається широкий спектр впливу на органи відчуттів дитини, зокрема зорову пам'ять [38].

Вступна частина. На даному етапі з використанням ІКТ є можливість швидко повторити важливі моменти пройденого матеріалу, необхідні для подальшого вивчення. З цією метою заздалегідь повинні бути підготовлені оформлені завдання, що вимагають тільки пояснення і рішення, або використати можливість звернутися до змісту вже пройдених занять.

Часу для підготовки такої презентації йде небагато. Один раз зробити, а потім тільки міняти завдання, і варіанти відповідей. Перевірка займає мало часу. Відразу видно помилки.

Ще один плюс – презентацію можна налаштувати так, щоб слайди змінювалися автоматично, наприклад, через 1 хвилину. Вихованців це дисциплінує. А вихователь не прив'язаний до комп'ютера, він бачить групу,

може спостерігати за самостійною роботою вихованців, та надавати допомогу окремим вихованцям [50].

Основна частина. На цьому етапі заняття найбільш ефективним є освітній тип діяльності. Вплив навчального матеріалу на вихованців багато в чому залежить від ступеня і рівня ілюстративності усного матеріалу. Візуальна насиченість яскравого навчального матеріалу сприяє кращому засвоєнню і запам'ятовуванню.

Пояснення теми заняття супроводжується демонстрацією слайда, на якому дана тема заняття і план її вивчення.

Застосування комп'ютерних презентацій має особливість, яка передбачає автоматичний контроль і обмеження часу демонстрації. Таке поєднання усного матеріалу з демонстрацією презентації дає можливість впливати та концентрувати візуальну увагу вихованців на важливих моментах навчального матеріалу [57].

2.2 Діагностика сформованості інформаційно-комунікативної компетентності у майбутніх вихователів закладу дошкільної освіти

Експериментальне дослідження здійснювалось на базі Прилуцького гуманітарно-педагогічного коледжу ім. І.Я.Франка, і охопило студентів I та II курсів, в загальній кількості 55 чоловік.

Завдання визначення педагогічних умов, методів і прийомів формування ІКК майбутніх вихователів ЗДО вимагає аналізу вихідного стану сформованості цієї якості у студентів спеціальності «Дошкільна освіта». Аналіз сформованості ІКК майбутніх вихователів ЗДО здійснювався за такими напрямками: мотиваційно-ціннісний, когнітивний, технологічно-результативний.

Мета констатувального експерименту полягала у необхідності визначити наявний стан розвитку ІКК студентів у ЗВО. Компонентна структура ІКК

майбутніх вихователів ЗДО дає нам можливість здійснити аналіз стану даної якості у студентів.

Під час проведення констатувального експерименту нами були використані такі методи дослідження: опитування, анкетування, тестування.

Критерії та показники інформаційно-комунікаційної компетентності:

- Мотиваційно-ціннісний: наявність інтересу до оволодіння ІКТ; сформованість потреби в ІКК; усвідомлення особистісного сенсу та значущості ІКК; прагнення до професійного самовдосконалення стосовно оволодіння ІКТ;
- когнітивний: повнота, глибина, системність знань стосовно ІКТ; знання про особливості використання ІКТ в професійній діяльності;
- Діяльнісно-результативний: володіння ІКТ, набір операційних умінь; володіння навичками опрацювання інформації; уміння працювати з педагогічними програмними засобами; уміння здійснювати самоконтроль, самоаналіз та самооцінку застосування ІКТ; здатність до рефлексії.

Для початку було проведене анкетування, що дало змогу з'ясувати ступінь зацікавленості проблемою ІКК та ІКТ. Розроблені анкети (Додатки А і Б) містили в собі відповідні на запитання спрямовані саме на виявлення інтересу й прагнення до професійного самовдосконалення стосовно оволодіння ІКТ. З'ясувалося що 8% респондентів найбільш обізнані й зацікавлені ІКТ, 16 % зовсім не виявили інтересу до ІКТ, решта – незначний інтерес.

Наступний блок запитань частково дав змогу визначити рівень володіння респондентів знаннями змісту ІКК. Отже, результати опитування свідчать про те, що більшість, а саме 60 % опитуваних не знайомі з особливостями використання ІКТ у майбутній професійній діяльності, лише незначний відсоток студентів (7 %) сказали, що цікавилися цим питанням.

Результати анкетування виявили незадовільний рівень зацікавленості студентів майбутньою професією, переважно негативне ставлення до освітніх модернізацій та пасивність щодо оволодіння ІКТ.

Використані нами анкет для вивчення ставлення студентів до необхідності формування ІКК дали змогу визначити в цілому рівні сформованості ІКК майбутніх вихователів ЗДО.

Таким чином, аналіз результатів констатувального експерименту переконав, що стихійний розвиток ІКК не забезпечує у більшій частині майбутніх вихователів ЗДО формування комплексу мотивів, які відповідають специфіці майбутньої професійної діяльності і зумовлюють достатній рівень пізнавальної діяльності стосовно оволодіння ІКТ. Одним із шляхів підвищення мотивації оволодіння студентів ІКТ та підвищення рівня їхньої ІКК полягає у широкому застосуванні у навчальному процесі можливостей інформаційного освітнього середовища навчального закладу, що характеризується значним потенціалом стосовно ІКК майбутніх вихователів ЗДО.

Різноманіття використаних методів для вивчення стану ІКК студентів, поєднання їх у єдину систему уможливили виявлення труднощів, пов'язаних зі специфікою педагогічної діяльності, зовнішніх й внутрішніх факторів, що позитивно або негативно впливають на процес формування ІКК майбутніх вихователів ЗДО під час навчання у ЗВО.

Сучасна професійна компетентність педагога вважається недостатньою без комп'ютерної або інформаційної складової компетентності.

Майбутні фахівці, що навчаються на педагогічних напрямках, повинні чітко уявляти як ставиться та вирішуються інформативні завдання за допомогою комп'ютера – від словесного формулювання питання до комп'ютерної програми [25].

Відтак комплексна програма формування інформаційно-комунікативної культури у майбутніх вихователів спрямована на організацію умов для усвідомлення необхідності вдосконалення умінь та навичок комунікативної культури, а саме: аналіз компонентів комунікативної культури; розуміння комунікації як професійної важливої якості спеціалістів у сучасному суспільстві впродовж академічних занять; формування розуміння зворотнього

зв'язку, сенситивності діалозі; створення атмосфери довіри, взаємодії, взаємодопомоги та творчості; зосередження уваги студентів на особливостях ділової комунікації, надання допомоги студентам в оволодінні досвідом ділового спілкування та кореспонденції, а також вміння використовувати попередні знання за допомогою комп'ютера.

Мета констатувального експерименту полягала у необхідності визначити наявний стан розвитку ІКК студентів у ЗВО. Виокремлена компонентна структура ІКК майбутніх вихователів ЗДО дає нам можливість здійснити дослідження та аналіз стану даної якості в студентів.

Отже, за результатами нашого дослідження ми отримали наступні результати.

На першому етапі було проведене анкетування, що дало змогу з'ясувати ступінь зацікавленості проблемою ІКК та ІКТ. В результаті отримали такі дані: 16% респондентів взагалі не знайомились з поняттям ІКК та ІКТ, 8% опитуваних мають ґрунтовні знання у використанні ІКТ та самостійно ознайомились з поняттям ІКК, решта опитуваних проявили байдужість або мають поверхневі знання, що показано у вигляді діаграми на рисунку 2.2.

Рис.2.2.Результати анкетування «Знання ІКТ та ІКК»

Другий блок нашого дослідження був направлений на визначення рівня оволодіння респондентами знаннями змісту ІКК, що показано у вигляді діаграми на рисунку 2.3.

Рис.2.3. Результати опитування другого блока

Отже, результати опитування свідчать про те, що більшість, а саме 60 % опитуваних не знайомі з особливостями використання ІКТ у майбутній професійній діяльності, лише незначний відсоток студентів (7 %) сказали, що цікавилися цим питанням. Також цікавим стало те, що деяка когорта опитуваних мають поняття ІКТ (20%), але не вміють їх застосовувати в професійній діяльності. Тобто вміють користуватись новітніми технологіями, без розуміння того, як можна їх застосовувати під час заняття.

Студенти, які знайомились поверхнево (13%), говорять про те, що розуміють як використовуються новітні технології на елементарному рівні, без розуміння того як зацікавити та перехопити інтерес у вихованця.

2.3 Методичні рекомендації щодо формування ІКК майбутнього вихователя ЗДО

Особливості педагогічної діяльності в умовах сучасних закладів дошкільної освіти підтверджують її творчий та інноваційний характер. Сьогодні вихователь має не лише право, а й обов'язок, творити, шукати, досліджувати, впроваджувати, оновлювати зміст та методи професійної взаємодії, спрямовуючи свої зусилля на формування особистості дитини, її всебічний розвиток. Цьому сприяє інноваційна педагогічна діяльність, коли дошкільний педагог проявляє активність, творчість, майстерність, входить за межі конкретної ситуації, а іноді й нормативної традиційної діяльності. За таких умов змінюється педагогічна позиція вихователя, трансформуються його професійно-особисті установки, мотиви, мета праці, що спричинює покращення якості освітнього процесу в ЗДО. Показовою діяльністю інноваційності конкретного педагогічного колективу є розробка власних методик, а також участь в апробації новацій, підходів відповідно до офіційних експериментальних досліджень науковців, запозичення та впровадження у практику апробованих і рекомендованих педагогічних технологій.

Зупинимось на характеристиці основних форм методичної роботи, які сприяють активізації інноваційної діяльності вихователя в ЗДО:

1. Сприяти формуванню інформаційного освітнього середовища для забезпечення якісної освіти в закладах дошкільної освіти.
2. Користуватись методичним супроводом впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у дошкільній освіті. З цією метою:
 - здійснювати моніторинг на визначення свого рівня володіння інформаційно-комунікаційними технологіями;
 - брати участь у методичних заходах щодо формування ІКТ-компетентності педагогів;

- брати участь в навчальних та тематичних семінарах з метою удосконалення умінь та навичок використання ІКТ;
 - бути учасником конкурсів: «Кращий персональний блог», «Краще електронне портфоліо педагога» і т.д.;
 - брати участь у заходах для педагогів ЗДО щодо взаємодії з батьками шляхом використання Інтернет-технологій соціальних комунікацій (під час проходження педагогічної практики);
3. Розвивати власні навички володіння ІКТ.
 4. Знання про закони розвитку природи, суспільства, осмислення програмних положень освітньої галузі, орієнтування в соціальній економічній політиці.
 5. Вивчення окремих методик, нових програм, підвищення кваліфікації.
 6. Знання з дидактики та теорії виховання, опанування й застосування методів і прийомів активізації навчальної діяльності дошкільників, формування у них наукового світогляду.
 7. Психологічна підготовка (використання психологічних знань для впливу на стан навчання й виховання особистості дитини).
 8. Загальнокультурна підготовка (обізнаність з питань етики та загальна культура спілкування, формування цілісних орієнтирів)
 9. Використовувати якісні джерела Інтернет-ресурси, науково-методичну літературу про застосування ІКТ в дошкільній освіті.
 10. Запровадити систему заходів щодо мотивації пошуково-дослідницької, інноваційної діяльності педагогічних працівників (пропаганда новаторського досвіду, творчі портрети вихователів-новаторів, інформація про стан реалізації науково-методичної програми на рівні міста, району, області).
 11. Необхідно постійно організовувати супровід пошукової, інноваційної діяльності педагогів (створення банку освітніх інновацій, педагогічних ідей, досвіду тощо).

12. Постійно впроваджувати різноманітні заходи (семінари-практикуми, методичні рекомендації тощо), що сприяє ефективному опануванню вмінь щодо педагогічної рефлексії власного досвіду (при описанні власного досвіду необхідно виділяти основні та ефективні педагогічні ідеї, творчу новизну, особливості технології, результативність, труднощі тощо).
13. Розвивати діагностико-прогностичну діяльність з метою виявлення творчих, продуктивних нових ідей та технологій вихователів.
14. Спрямувати самореалізацію на розвиток методологічних знань, інноваційних, дослідницьких умінь педагогічних працівників.
15. Запровадити перевірку готовності вихователів до новітньої діяльності, стимулювати рефлексію та самокорекцію даного виду діяльності (виявлення особливостей власної технології, можливостей підвищення інноваційного потенціалу власної професійної діяльності).
16. Включити у зміст підвищення кваліфікації курсову перепідготовку з нормативно-правової бази новітньої діяльності та організації педагогічних досліджень, підготувати відповідні рекомендації.
17. Проводити методичне навчання на обласному, районному та місцевому рівнях з проблем педагогіки інновацій та методології і методики інноваційної діяльності.
18. Створити та організувати роботу диференційованих творчих груп дошкільних педагогів, що володіють різною мірою знань з педагогічної інноватики.
19. Надавати консультативну допомогу окремим вихователям на етапі вибору проблеми та конструювання плану індивідуальної чи колективної пошукової діяльності.
20. Надавати необхідну допомогу вихователям у розробці планів-проектів, програм, моделей інноваційної діяльності.
21. Створити сприятливий психолого-педагогічний клімат для діяльності педагогів-новаторів, інноваційне освітнє середовище в закладах освіти.

22. Забезпечити стимулювання інноваційного пошуку, його науково-методичну підтримку, репрезентацію досвіду, висвітлення проміжних результатів у навчально-методичних посібниках.

23. Створити управлінські умови для закріплення інноваційної діяльності педагогів: робота з завідувачами ЗДО, забезпечення зв'язків колективів педагогів та науковців, координація науково-дослідницької та експериментальної роботи в області, районі, місті.

24. Забезпечити експертизу матеріалів, за якими педагог-новатор (колектив закладу) здійснюватиме інноваційну освітню діяльність; експертизу практичних результатів інноваційної діяльності та окремих новацій, що виникають як результат діяльності педагога-дослідника.

Організація розвитку фахівця, підвищення його кваліфікації має бути диференційованою, щоб були задіяні внутрішні чинники самого вихователя. А це своєю чергою сприятиме особистому та професійному зростанню. При цьому слід дотримуватися принципів організації методичної роботи. У сучасних умовах методична робота з кадрами повинна організовуватися на діагностичній основі, з урахуванням індивідуальних запитів педагога. Здійснення індивідуально-орієнтованої методичної роботи дає змогу розвивати творчість, ініціативність, готовність до інновацій через залучення кожного до активної професійної діяльності.

Традиційно методична робота **будується за схемою:**

- педагогічна діагностика;
- визначення мети і засобів реалізації методичної діяльності (планування);
- реалізація плану впродовж визначеного періоду;
- контроль-оцінювальна діяльність (зіставлення мети і одержання результатів)

Відзначимо, що за формою методична робота може бути колективною, груповою та індивідуальною. Також, сьогодні вчені виокремлюють

нетрадиційні форми методичної роботи, що забезпечують оптимальне поєднання традиційних і сучасних засобів навчання з метою тренування, підготовки дошкільних педагогів до впровадження освітніх інновацій.

Колективні форми методичної роботи мають сприяти виробленню єдиної педагогічної позиції і підходів до важливих педагогічних проблем, що розв'язуються в закладі дошкільної освіти. Для них характерні наявність постійного складу педагогів, плановість і періодичність у роботі. До цих форм належать: педагогічні ради, педагогічні читання, науково-практичні конференції, семінари, виставки, курси підвищення кваліфікації тощо.

Групові форми роботи об'єднують педагогів за інтересами, однією мікропроблемою чи окремим напрямом. Вони максимально враховують потреби, компетентність і рівень фахової підготовки з проблем дошкільного виховання. Це такі форми, як методичні об'єднання, школи передового досвіду, школи молодого вихователя, ініціативні групи та ін.

Індивідуальні форми спрямовані на методичне самовдосконалення та індивідуальний освітній шлях розвитку вихователя і відіграють важливу роль у підвищенні його культурно-професійного рівня. До них належать: самоосвіта, стажування, робота з молодими спеціалістами, консультування, наставництво, атестація, творчі звіти.

Методична робота як засіб активізації інноваційної діяльності дошкільного педагога має удосконалюватися через зміну традиційно-інформаційних форм проведення методичних, педагогічних, виробничих нарад, семінарів, конференцій на діяльнісні інтерактивні форми проведення. Крім цього, напрями роботи закладу освіти та спрямованість діяльності кожного вихователя (індивідуальна тема) повинні враховувати сучасні вимоги щодо оволодіння та впровадження інноваційних педагогічних технологій. Методична робота має бути інноваційною, забезпечувати оновлення дошкільної освіти, створювати якісно нову освітню практику.

25. З метою покращення процесу підготовки майбутнього вихователя ЗДО та на основі теоретичного аналізу психолого-педагогічних праць і практичного стану проблеми формування ІКК нами було розроблено поетапну методику формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх вихователів ЗДО.

Важливою умовою впровадження методики формування ІКК майбутніх вихователів ЗДО є чітка спрямованість всіх компонентів на досягнення єдиної цілі, що забезпечує її повноту, організованість та ефективність. У контексті означеного, ціллю підготовки вихователів ЗДО у ЗВО є формування його ІКК, яку визначаємо як об'єднуючу, рухому характеристику майбутніх фахівців сфери дошкільної освіти, що показує їх вмотивованість і здатність орієнтуватися в інформаційному просторі дошкільної галузі, шукати та структурувати інформацію щодо науково-методичного супроводу навчального процесу ЗДО, користуватись нею у роботі з дітьми дошкільного віку [40].

Відповідно до методики формування ІКК на основі розробленого А.Андрєєвим, Г.Беленькою та ін, методичного забезпечення впроваджувалася поетапно:

1 етап організаційно-мотиваційний (пробудження або поглиблення інтересу майбутніх вихователів ЗДО до оволодіння ІКТ, вмотивованість щодо розуміння значущості ІКК для майбутньої професійної діяльності);

2 етап когнітивно-процесуальний (забезпечення здобуття системних знань майбутніми вихователями стосовно ІКТ та особливостей використання ІКТ у професійній діяльності педагога ЗДО);

3 етап рефлексивно-продуктивний (формування технологічно-результативного компоненту досліджуваної якості; цей етап охоплював період формування відповідних умінь з використання ІКТ у педагогічній діяльності) [45].

Така етапність у формуванні ІКК майбутніх вихователів ЗДО створює умови для їхнього поетапного вивчення в професійному контексті майбутньої

діяльності. На основі аналізу методичної літератури та результатів експериментального дослідження прогнозуємо, що процес формування ІКК майбутніх вихователів ЗДО буде дієвішим, якщо в освітньому процесі створювати та забезпечувати функціонування таких педагогічних умов: формування усвідомлення у необхідності в ІКК через організацію роботи студентів в інформаційно-освітньому середовищі навчального закладу; забезпечення супроводу у формуванні ІКК на основі створення суб'єкт-суб'єктної взаємодії між викладачем і студентами; організація індивідуальної роботи студентів з використанням інформаційних технологій навчання.

Теоретичний аналіз та обґрунтування визначених педагогічних умов формування ІКК майбутніх вихователів ЗДО наведено в попередніх підрозділах, тож окреслимо їх основні напрями реалізації [52].

Перша педагогічна умова передбачає набуття студентами – майбутніми вихователями ЗДО бажаного характеру форм на використання ІКТ у навчальній діяльності. Зазначене складатиме освітню основу щодо розвитку в майбутніх вихователів ЗДО ІКК.

Друга педагогічна умова забезпечує оволодіння майбутніми вихователями знаннями змісту компетентності, адже саме на основі індивідуального підходу й суб'єкт – суб'єктної взаємодії між викладачами й майбутніми вихователями можна найбільш ґрунтовно засвоїти базу знань стосовно ІКТ та особливості використання ІКТ в майбутній професійній діяльності. Завдяки реалізації третьої педагогічної умови формується здатність впроваджувати в педагогічну діяльність з використанням ІКТ, творчо та відповідально її здійснювати, контролювати, досягати запланованого, проектувати подальшу діяльність на більш високому рівні, працювати з педагогічними програмними засобами, творчо підходити до проведення занять із застосуванням ІКТ [15].

Основними методами, що допоможуть досягти бажаного результату – сформувати ІКК майбутніх вихователів ЗДО, визначено такі активні методи

навчання, а саме: ігрове моделювання, рольові й ділові ігри, дискусії, конференції, мозковий штурм; інтерактивні методи: кейс-метод, метод проектів; а також: навчальне моделювання; вебінари, телекомунікаційні проекти, комп'ютерна візуалізація об'єкту чи процесу; розробка веб-сторінок для сайтів; програмоване навчання тощо, що застосовується для підвищення ефективності управління навчальним процесом, має на увазі значне збільшення частки самостійної роботи студента, яке здійснюється саме в індивідуальному темпі й під контролем спеціальних засобів.

Програмоване навчання складається з демонстрації інформації, виконання програмованих завдань, контролю й корекції. Характерною особливістю цих етапів є поєднання їх педагогічної дії під час підготовки студентів у освітньому процесі. Демонстрація інформації може відбуватися різними способами залежно від системи програмування освітнього матеріалу: лінійною, розгалуженою або змішаною. У лінійній програмі навчальний матеріал поділяється на малі структури, які по чергово подаються для вивчення. У розгалуженій програмі використовуються додатковий навчальний матеріал, коли студентам важко або помиляються з відповідями. Змішана програма, є поєднання лінійної і розгалуженої програм. Виконання практичних завдань і вправ у програмованому навчанні необхідне після засвоєння кожної частини навчального матеріалу й їх метою є тренування, зворотний зв'язок і контроль виконання. Причому подальше прогресування в навчанні залежить від рівня засвоєння попереднього матеріалу [23].

Форми навчання, що забезпечують формування ІКК, використовуються як індивідуальні, так і групові. Індивідуальні форми нами розглядаються як самостійні заняття в комп'ютерних класах, індивідуальне консультування з проблемних питань тощо. Групові форми – лекційні, семінарські, лабораторно-практичні заняття тощо.

У процесі формування компонентів (когнітивного, мотиваційно-ціннісного та технологічно-результативного) поетапно формуються рівні ІКК

майбутніх вихователів ЗДО від репродуктивного через продуктивний до творчого. Сформованість змістовного та творчого рівнів забезпечує досягнення ІКК майбутніх вихователів ЗДО. Кожен етап досліджувальної методики має чітко визначену ціль, завдання, передбачає використання відповідних форм, методів, що сприяє формуванню ІКК майбутніх вихователів [43].

Розглянемо докладніше структурау кожного з етапів розробленої нами методики, спрямованої на формування ІКК майбутніх вихователів ЗДО.

Організаційно–мотиваційний етап включає процес становлення відповідного набору установок на користування ІКТ у майбутній педагогічній діяльності. Спрямований на формування мотиваційного та когнітивного компонентів ІКК. Спостерігається виникнення або поглиблення інтересу майбутніх вихователів ЗДО до оволодіння ІКТ, розуміння потреби та значущості ІКК для майбутньої професійної діяльності [59].

Завдання цього етапу: забезпечити розуміння та осмислення студентами значення для майбутньої професійної діяльності володіння ІКТ та усвідомлення суб'єктивного сенсу й значущості ІКК, спрямувати на ґрунтовне оволодіння ІКТ, активізувати потребу в оволодінні ІКТ, розвивати ріст потреби до професійної самореалізації стосовно оволодіння ІКТ, формувати необхідну базу знань стосовно ІКТ тощо через організацію діяльності студентів в ІОС ЗВО [55].

З метою досягнення поставлених завдань ефективними є такі форми навчання: лекції, семінарські, лабораторно-практичні заняття. Крім того, можна застосовувати методи інтерактивного навчання: мозковий штурм, мікрофон; дискусія, робота у малих групах; метод проєктів; ділові ігри (відтворюється поведінка і діяльність вихователя ЗДО у тих чи інших ситуаціях), кейс-метод та інші [58]. Реалізація окреслених завдань будуть забезпечуватись за умов максимального використання потенційних можливостей усіх навчальних дисциплін, передбачених навчальним планом підготовки майбутнього вихователя ЗДО у ЗВО; збагачення їх навчально-методичним матеріалом, що

сприяє формуванню визначених складових ІКК майбутніх вихователів ЗДО; добору ефективних форм, методів та засобів формування експериментальної якості; забезпечення поетапності та узгодженості у досягненні визначених завдань. Для виконання завдань даного етапу формування ІКК у суті стандартних дисциплін освітнього процесу спільно із викладачами, які їх читають, визначаються теми, що сприяють формуванню мотиваційної складової студентів до оволодіння ІКТ. Зокрема, під час вивчення курсу «Дошкільна педагогіка», метою якого є вивчення традиційних засад учбової організації та проведення навчальної роботи в ЗДО, особлива увага має звертатись на ґрунтовне опанування змісту дисципліни, зокрема, стосовно роботи вихователя і методичної готовності студентів [63].

На даному етапі формування ІКК майбутніх вихователів позитивною буде робота як в аудиторних умовах (лекційні, семінарські, практичні заняття), так і в поза аудиторній роботі (самостійні заняття в комп'ютерних класах, лабораторіях, індивідуальне консультування з проблемних питань тощо). На цьому етапі можна використовувати бесіди, дискусії, аналіз ситуацій, програмоване навчання, метод проектів, візуалізація навчального матеріалу, що вивчається майбутніми вихователями ЗДО.

Наступний, когнітивно-процесуальний етап становить період оволодіння студентами знаннями змісту і ІКК. Він спрямований на подальший розвиток, головним чином, когнітивного компонента ІКК та мотиваційного компонента. Завдання когнітивно-процесуального етапу: забезпечити повноту, міцність, послідовність знань майбутніх вихователів ЗДО стосовно ІКТ, спрямувати майбутніх вихователів ЗДО на отримання знань про значимість використання ІКТ в творчій діяльності тощо. Для досягнення поставленої мети діяльними є такі форми і методи навчання: лекції, семінарсько-практичні, лабораторні заняття, тренінгові заняття, ділові та рольові ігри, педагогічні задачі, робота в проектах; навчальне моделювання; дидактичні ігри; проблемно-пошукові,

інтерактивні, рольові ігри, конкурси, «мозкові штурми», аналіз відео ситуацій; педагогічна програмна розробка та інші [53].

Рефлексивно-продуктивний етап формування ІКК майбутніх вихователів ЗДО відкриває період набуття студентами практики використання ІКК в професійній діяльності. Він направлений на розвиток дієвого компонента та, головним чином, на формування технологічно-результативного критерію ІКК. Завдання рефлексивно-продуктивного етапу: забезпечити відмінне володіння майбутніми спеціалістам ІКК, зорієнтувати студентів на оволодіння набором діяльнісних умінь та навичок опрацювання інформації, уміннями оволодівати з навчальними програмними засобами; закликати студентів до здійснення самоконтролю, самоаналізу та самооцінки при застосуванні ІКТ; формувати вміння творчо підходити до проведення занять у ЗДО із застосуванням ІКТ. Для досягнення визначених завдань дієвим є такі форми і методи навчання: практичні завдання; розроблення веб-сторінок для сайтів; інтерактивні методи: кейс-метод, метод проєктів; навчальне моделювання тощо [43].

Варто зазначити, що на всіх етапах мають активно використовуватись сучасні підручниками, які являють собою повноцінну навчальну систему, що заснована на використанні комп'ютерних технологій і засобів Інтернет, яка ставить за ціль забезпечити навчання за об'єктивним та оптимальними педагогічними програмами. Важливими моментами в реалізації поставленої мети є високий рівень створення інформаційно-технічного забезпечення з використанням сучасних ІТ-технологій і відповідність міжнародним стандартам. Обсяг змісту навчального матеріалу та спосіб його подання повністю має відповідати віковим психологічним і фізіологічним особливостям студентів та освітнім тенденціям [37].

Остаточним етапом імітації процесу формування ІКК майбутніх вихователів ЗДО у процесі педагогічної підготовки є деталізація очікуваних результатів даного процесу. Результативний компонент процесу формування ІКК майбутніх вихователів у процесі фахової підготовки становить єдність

трьох взаємопов'язаних критеріїв ІКК: когнітивного, мотиваційно-ціннісного та технологічно-результативного [31].

Отже, розроблена нами методика формування ІКК майбутніх вихователів у процесі спеціальної підготовки, по-перше, цілісна та рухома, оскільки містить взаємопов'язані етапи формування ІКК майбутніх спеціалістів, дієвість яких залежить від стійкості, повноти, послідовності теоретичних і практичних знань, умінь, навичок стосовно ІКТ; по-друге, вона сприяє розвитку процесу, відображенням якого вона є, та рухомість якої демонструється через рівні ІКК [16].

Інформаційно-комунікаційні технології навчання – це сукупність методичного та технологічного навчання, в основу якої покладено застосування комп'ютерних освітніх програм, електронних посібників і підручників, що забезпечують комунікативний програмно-методичний супровід педагогічного процесу і є однією з форм реалізації цілі та змісту сучасної парадигми гуманізованої освіти.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій на заняттях передбачає поліпшити дієвості й якості освітнього процесу, інтенсифікацію навчання й активності пізнавальної діяльності, розвиток творчого мислення, мовленнєвих умінь, комунікативної компетенції, формування вмій пристосовуватись до будь-якої ситуації спілкування [42].

Комп'ютерні технології, увібравши в себе елементи різних методик (особистісно-орієнтованого, розвивального, проектного навчання) надають кожному учаснику освітнього процесу, спираючись на його інтереси, здібності, особисті цінності й власний досвід, можливість самореалізації в пізнавальній та інших видах діяльності, створюють комфортні умови для самовизначення особистості в інформаційному суспільстві.

Висновки до Розділу 2

Отже, нами було проведено констатувальний експеримент, який передбачав виявлення особливостей інформаційно-комунікативної культури майбутніх вихователів, сформованості їх комунікативної діяльності.

Для реалізації констатувального етапу, а саме моніторингу стану формування інформаційно-комунікативної культури майбутніх вихователів ЗДО було застосовано: методику Н. Творогової «Техніка спілкування». Виявилось, що комунікативні вміння студентів не досить високі. Домінували здебільшого негативні оцінки (60 %). Позитивні оцінки знаходилися у рамках (7 %), нейтральні оцінки, а саме поверхневе ознайомлення (13%) та база знань, без вміння їх використовувати (20%), що вимагало корекційної роботи.

За результатами опитування розроблена низка методичних рекомендацій, які можна поєднати в наступні групи:

1. Забезпечення методичного супроводу (система організаційних та психолого-педагогічних заходів, технологій і процедур, які спрямовані на допомогу педагогічним працівникам у подоланні стереотипного мислення, розвитку особистісних якостей);

2. Використання інноваційних форм методичної роботи (поєднання традиційних та нетрадиційних індивідуальних, колективних та групових форм методичної роботи в ЗДО);

3. Створення інноваційного середовища (можливості для співпраці з колегами, робота над індивідуальною темою, яка співзвучна із загальною темою ЗДО);

4. Дотримання програми організації інноваційної діяльності вихователя (укладання стратегії, плану роботи над індивідуальною темою, керівництво, контроль, перевірка результатів);

5. Наявність належного рівня матеріально-технічної бази в ЗДО.

За результатами теоретичного аналізу проблеми інформаційно-комунікативної культури, вивчення стану рівня сформованості компонентів інформаційної та комунікативної культури студентів в ході констатувального зрізу нами була розроблена система завдань на формування інформаційно-комунікативної культури майбутніх вихователів, яка є теоретичним підґрунтям для впровадження навчальної програми формування інформаційно-комунікативної культури майбутнього вихователя засобами інноваційних технологій.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Узагальнення результатів проведеного дослідження дає підстави сформулювати такі висновки:

1. Шляхом аналізу філософських і психолого-педагогічних джерел нами було уточнено суть інформаційно-комунікаційної компетентності майбутнього вихователя ЗДО. ІКК розглядається як інтегративна, рухома характеристика майбутніх фахівців дошкільної освіти, що відображає їх мотивацію і здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, отримувати та систематизувати інформацію щодо науково-методичного супроводу навчального процесу ЗДО, користуватись нею у роботі з дітьми дошкільного віку.

2. Відповідно до сутності поняття та структури досліджуваної новації визначено критерії та показники сформованості ІКК майбутніх вихователів ЗДО, а саме: когнітивний (визначення раціональних способів пошуку наукової та професійної інформації з використанням сучасних комп'ютерних засобів, баз даних і знань; знання про особливості використання ІКТ в професійній діяльності); мотиваційно-ціннісний (розуміння та усвідомлення особистісний сенс та значущість ІКК; прагнення до професійного самовдосконалення стосовно оволодіння ІКТ; здатність будувати свою діяльність у відповідності з моральними, етичними і правовими нормами.); технологічно-результативний (демонстрування застосування ІКТ та набору операційних умінь; демонстрування здатності оволодіння навичками опрацювання інформації; здатність працювати з педагогічними програмними засобами; вміння здійснювати самоконтроль, самоаналіз та самооцінку застосування ІКТ; здатність до рефлексії; вміння творчо підходити до застосування ІКТ).

На підставі змісту критеріїв виокремлено рівні сформованості ІКК майбутніх вихователів ЗДО: репродуктивний, продуктивний та творчий, що

дало можливість простежити динаміку формування досліджуваної якості за кожним із критеріїв.

3. Теоретично обґрунтовано педагогічні умови формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутнього вихователя ЗДО, а саме: створення інформаційно-освітнього середовища (ІОС), націленого на формування потреби в ІКК через організацію навчально-виховної діяльності та педагогічної практики майбутніх вихователів ЗДО; забезпечення суб'єкт-суб'єктної взаємодії між викладачем і студентами у процесі формування ІКК; організація самостійної роботи студентів з використанням ІКТ під час позааудиторної діяльності.

4. Результати констатувального експерименту свідчать про те, що більшість, а саме 60 % студентів не знайомі з особливостями використання ІКТ, лише незначний відсоток студентів (7 %) сказали, що цікавилися цим питанням. Також цікавим стало те, що деяка когорта опитуваних мають поняття ІКТ (20%), але не вміють їх застосовувати в професійній діяльності. Тобто вміють користуватись новітніми технологіями, без розуміння того, як можна їх застосовувати під час занять.

Студенти, які знайомились поверхнево (13%), говорять про те, що розуміють як використовуються новітні технології на елементарному рівні, без розуміння того як зацікавити вихованця.

5. Нами були розроблені методичні рекомендації щодо формування ІКК майбутнього вихователя ЗДО. Ця методика передбачає поетапного впровадження, а саме: організаційно-мотиваційний етап (спрямований на формування мотиваційного та когнітивного компонентів ІКК); когнітивно-процесуальний (спрямований на подальший розвиток, головним чином, когнітивного компонента ІКК та мотиваційного компонента); рефлексивно-продуктивний етап формування ІКК майбутніх вихователів ЗДО (спрямований на набуття студентами практичних навичок використання ІКК в професійній діяльності).

Отже, розроблена методика формування ІКК майбутніх вихователів у процесі спеціальної підготовки, по-перше, цілісна та рухома, оскільки містить взаємопов'язані етапи формування ІКК майбутніх спеціалістів, дієвість яких залежить від стійкості, повноти, послідовності теоретичних і практичних знань, умінь, навичок стосовно ІКТ; по-друге, вона сприяє розвитку процесу,

Формування ІКК у майбутніх вихователів ЗДО є складною і багатогранною проблемою, тому проведене дослідження не забезпечує вичерпного її розв'язання. Подальше опрацювання цього науково-педагогічного напрямку передбачає дослідження і розроблення ефективних форм та методів формування ІКК у студентів інших педагогічних спеціальностей; вивчення резервів навчальних дисциплін для формування означеної якості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артемова Л.В., Косенко Ю.М. Модель ступеневої підготовки фахівця дошкільної освіти у вищих навчальних закладах: матеріали міжнародної науково-теоретичної конференції до 80-ї річниці НПУ ім. М.П. Драгоманова. Київ 2000, 85 с.
2. Базиль Л.О. ІКТ–компетентність учителя. Ключові поняття феномена: підручник. Київ: Книга, 2017. 23 с. URL: elibrary.kubg.edu.ua>2982/1/Bazil_L_2.pdf .
3. Байраківський А. І., Бойко Н.І. Особливості самостійної роботи студентів в умовах запровадження комп'ютерних технологій у навчальному процесі : матеріали III міжнар. наук.-метод. конф., м. Київ, 26-27 жовтня 2006 р. Київ: ДУІКТ, 2006, 250 с.
4. Баловсяк Н. В. Інформаційна компетентність фахівця: підручник. Харків, 2004, № 5, 25 с.
5. Бех І. Д. Виховання особистості : у 2-кн. Кн. 2: Особистісно орієнтований підхід: науково-практичні засади. Київ :Либідь, 2003, 344 с.
6. Беленька Г. В. Формування професійної компетентності сучасного вихователя дошкільного навчального закладу: Київ, 2015, 45 с.
7. Беленька Г.В. Монографія: підручник : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2011, 320 с.
8. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти : монографія . Київ : Атіка, 2009. 684 с.
9. Биков В. Ю. Теоретико-методологічні засади моделювання навчального середовища сучасних педагогічних систем: Зб. наук. пр. 2003. 70 с.
10. Бібік Н.М. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи. (Бібліотека з освітньої політики) : монографія. Київ : К.І.С., 2004. 112 с.

11. Богуш А. М. Педагогічні нотатки та роздуми: Збір.наук.р. Запоріжжя: ТОВ «ЛППС.ЛТД», 2011. 220 с.
12. Богуш А.М. Діти і соціум: Особливості соціалізації дітей дошкільного та молодшого шкільного віку : монографія. Луганськ: Альма-матер, 2006. 28 с.
13. Буйницька О.П. Використання інноваційних інформаційних технологій навчання у підготовці фахівців напряму підготовки «Педагогічна освіта» Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Освіта в інформаційному суспільстві: до 25-річчя шкільної інформатики», 13-14 травня 2010 р. – С. 125-128.
14. Бусел В.Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2001. 1440 с.
15. Віттенберг К. Ю. Підготовка майбутніх вихователів засобами інформаційно-комунікаційних технологій до навчання дітей іноземних мов: збір.наук.р.; Херсон, ХДУ, 2010. 275 с.
16. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація : навч. посіб. Київ : Академія, 2006. 256 с.
17. Гавриш Н. Організація освітньої діяльності в дошкільному закладі, або як досягти балансу між традиціями та інноваціями: спеціаліз. журн. Луцьк, 2015. № 8. С. 4-10.
18. Головань М. С. Розвиток інформатичної компетентності студентів як педагогічної системи. Педагогічні науки : зб. наук. праць. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2008. 90 с.
19. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1977. 374 с.
20. Гончарова О.М. Організаційні форми, методи і засоби навчання в системі формування інформаційної культури учні. Київ: вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова. 2000, №2, 283 с.
21. Горбунова Л. Н. Підвищення кваліфікації педагогів у галузі ІКТ в умовах розвитку шкільної освіти . 2004, № 3, С. 3-10.

22. Горошко Ю. В. Проблеми та особливості впровадження вільного програмного забезпечення в навчальний процес: наук.-метод. журн. Київ 2010, № 7, С. 8-10.
23. Гуревич Р. С. Інформаційні технології навчання: інноваційний підхід : навчальний посібник. Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2012, 348 с.
24. Гуревич Р. С. Інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі та наукових дослідженнях: навчальний посібник для студентів педагогічних ЗВО і слухачів інститутів післядипломної педагогічної освіти. Вінниця : Планер, 2005, 366 с.
25. Гуревич Р. С. Навчання у телекомунікаційних освітніх проєктах (з досвіду роботи) : навчально-методичний посібник. Вінниця, 2015, 12 с.
26. Гуревич Р. С. Формування інформаційної культури майбутнього вчителя: зб. наук. пр. Вінниця, 2003, Вип. 3, 8-13 с.
27. Гуревич Р.С. Освітнє середовище для підготовки майбутніх педагогів засобами ІКТ : монографія. Вінниця : ФОП Рогальська І.О., 2011, 348 с.
28. Гушлевська І. Поняття компетентності у вітчизняній та зарубіжній педагогіці: посібник. Одеса, 2004, № 3, 22-24 с.
29. Дегтярьова Г. А. Інформаційно-комунікаційна компетентність педагога як засіб професійного самовдосконалення: зб. наук. прац. Полтава, 2015, Вип. 64, 75-81 с.
30. Драч І. І. Управління формуванням професійної компетентності магістрантів педагогіки вищої школи: теоретико-методичні засади. Монографія. Київ : «Дорадо-Друк», 2013, 29 с.
31. Дяченко С. В. Підготовка майбутніх вихователів до формування основ комп'ютерної грамотності старших дошкільників: посібник. Луганськ, 2009, 30 с.
32. Жалдак М. І. Комп'ютерно-орієнтовані засоби навчання математики, фізики, інформатики : посіб. для вчителів. Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2004, 182 с.

33. Жиліна Л.В. Використання інтерактивних моделей у професійній підготовці фахівців. Київ, 2009, № 24/25, С. 124-130.
34. Жук Ю. О. Системні особливості освітнього середовища як об'єкт інформатизації: зб. наук. пр. Вінниця, 2003, Вип. 3, С. 8-13.
35. Зайцева Т. Ю. Діяльність дошкільного навчального закладу в режимі інноваційного розвитку : посібник. Тернопіль : Мандрівець, 2014, 328 с.
36. Кадемія М. Ю. Інформаційно-комунікаційні технології навчання: термінологічний словник. Вінниця : ТОВ «ЛАНДО ЛТД», 2009, 212 с.
37. Кідіна Л. М. Формування професійної компетентності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів у процесі педагогічної практики : журнал. Слов'янськ, 2011, 257 с.
38. Коваль В.І. Актуальні проблеми сучасної дошкільної освіти : збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, 26 жовтня 2017 р., Мукачево : МДУ, 2017, 213 с.
39. Козяр М. М. Застосування мультимедійних телекомунікаційних технологій у навчально-виховному процесі: зб. наук. пр. Київ-Вінниця, 2006, Вип. 10, 340-345 с.
40. Коломієць А. М. Інформаційна культура вчителя початкових класів : монографія. Вінниця : ВДПУ, 2007, 379 с.
41. Кузьменко В. Індивідуалізація виховання і навчання в дошкільних закладах: методичні рекомендації для дошкільних працівників. Київ : КМІУВ імені Б. Грінченка, 200, 44 с.
42. Лебедева М. В. Що таке ІКТ – компетентність студентів педагогічного університету і як її формувати: журнал. Київ, 2004, С. 96-100.
43. Литвинова С. Г. Шляхи формування інформаційно-комунікаційної компетентності вчителів-предметників: підручник. Харків, 2008, 8 с.
44. Логвіненко В. Г. Інтернет як засіб розвитку пізнавальної самостійності студентів. Кривий Ріг : Видав. відділ НМетАУ, 2003, С. 204-207.

45. Морзе Н. ІК-компетентність викладачів та студентів як шлях до формування інформаційно-освітнього середовища університету : навч. посіб. Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2015, С. 151-196.
46. Ніколаєнко С. Інформаційна революція в освіті : стаття. Одеса, 2005, 3-9 с.
47. Овчарук О. В. Інформаційно-комунікаційна компетентність як предмет обговорення: міжнародні підходи: стаття. Львів, 2013, С.3-6.
48. Овчарук О. В. Розвиток компетентнісного підходу стратегічні орієнтири міжнародної спільноти. Київ : К.І.С., 2014, 6-15 с.
49. Пехота О.М. Освітні технології: навч.-метод. посіб. Київ : А.С.К., 2011. 256 с.
50. Пехота О.М. Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій : навч. посіб. Київ : А.С.К., 2003, 240 с.
51. Плахотнік О. Компетентнісний підхід у ЗВО: проблеми та перспективи: Наукові записки. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013, С. 204-208.
52. Пометун О. Компетентнісний підхід – найважливіший орієнтир розвитку сучасної освіти . 2003, 65 с.
53. Пометун О.І. Дискусія українських педагогів навколо питань запровадження компетентнісного підходу в освіті. Київ : К.І.С., 2014, 67 с.
54. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка. Практикум : навч. посіб. Київ : Видавничий дім «Слово», 2004, 352 с.
55. Поніманська, Т. І. Дошкільна педагогіка : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2006, 456 с.
56. Рамський Ю. С. Вивчення інформаційно-пошукових систем мережі Інтернет : навч. посіб. Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2004, 60 с.
57. Рибалко Л. С. Методолого-теоретичні засади професійно педагогічної самореалізації майбутнього вчителя (акмеологічний аспект) : монографія Запоріжжя : ЗДМУ, 2007, 442 с.

58. Рибка Ю. В. Формування професійної компетентності вихователя дошкільного навчального закладу. Харків: НТУ «ХПИ», 2012, С. 261-264.
59. Родигіна І. Реалізація компетентнісного підходу до навчання: стаття. Чернівці, 2004, С.18-22.
60. Розіна І. І. Педагогічна комп'ютерно-опосередкована комунікація. Мелітополь : Логос, 2005, 460 с.
61. Сіленко А.А. Інформаційні технології – новий імпульс для пошуку парадигми майбутнього суспільства : стаття. Харків 2007. – №3. – С. 96-112.
62. Сохань І.Г. Життєва компетентність особистості: науково-методичний посібник . Київ : Богдана, 2013, 520 с.
63. Сохань Л.В. Мовленєва компетентність особистості:науково-методичний посібник.Київ : Богдана, 2015, 52 с.
64. Яременко В.В. Новий тлумачний словник української мови. Київ, Вид-во «АКОНІТ» , 2016, 926 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Анкета для студентів щодо виявлення зацікавленостю ікк

Інструкція: дати відповідь на запитання, орієнтуючись на власний досвід, практику застосування ІКТ, бажання підвищення професійної компетентності.

1.	Як Ви розумієте поняття «інформаційно–комунікаційна компетентність (ІКК) вихователя?»
2.	Яка особливість інформаційно–комунікаційна компетентність майбутнього вихователя?
3.	Від чого залежить розвиток ІКК майбутнього вихователя?
4.	Які якості та навички стосовно майбутньої професії Ви бажали поліпшити?
5.	Впливає на розвиток ІКК студента навчально–виховний процес?
6.	Які зміни до організації процесу стосовно ІКК Ви б впровадили?
7.	Чи є важливою ІКК для фахової підготовки майбутнього вихователя?
8.	Чи будете застосовувати ІКТ під час проходження педагогічної практики?
9.	Маєте зацікавленість оволодіти сучасними інформаційно–комунікаційними технологіями (ІКТ)?
10.	Чи володієте інформаційним контентом щодо ІКТ?
11.	Чи знаєте як працювати з новітніми електронними приладами у ЗДО?
12.	Оцініть повноту своїх знань стосовно ІКТ? Підкресліть: – добре знаю ІКТ, – не дуже добре знаю ІКТ;

Додаток Б

Анкета для студентів зацікавленістю ІКТ

Інструкція: дати відповідь на запитання, орієнтуючись на власний досвід, практику застосування ІКТ, бажання підвищення професійної компетентності

1.	Як Ви розумієте поняття «інформаційно–комунікаційна компетентність (ІКК) вихователя?»
2.	Яка особливість інформаційно–комунікаційна компетентність майбутнього вихователя?
3.	Які якості та навички стосовно майбутньої професії Ви бажали поліпшити?
4.	Впливає на розвиток ІКК студента навчально–виховний процес?
5.	Чи є важливою ІКК для фахової підготовки майбутнього вихователя?
6.	Чи будете застосовувати ІКТ під час проходження педагогічної практики?
7.	Маєте зацікавленість оволодіти сучасними інформаційно–комунікаційними технологіями (ІКТ)?
8.	Чи володієте інформаційним контентом щодо ІКТ?
9.	Чи знаєте як працювати з новітніми електронними приладами у ЗДО?
10.	Які б Ви застосовували нові методи та форми як вихователь?
11.	Чи застосовують на заняттях викладачі фахової підготовки ІКТ?